

JAG RÖSTAR!
FÖR DEMOKRATIN

Soomaali

Halkan ka bilow!

Waan codaynayaa waa agab waxbarasho oo ku saabsan dimoqraadiyadda, kaas oo uu diyaariyay ururka NBV. Waxaynu aaminsan nahay in dadka oo dhammi siman yihiin, sidaa awgeed waa muhiim in aynu fahamno waxa ay tahay dimoqraadiyad shaqaynaysa. Doorashada guud waxay u tahay dhismaha aasaaska ee qof kasta oo xaq u leh inuu codeeyo, saamayna ku yeesho mustaqbalka dalka. Waxay kaloo ku saabsan tahay in awooddeena bulsho loo adeegsado ilaalinta xuquuqda dadka, si qofna ama koox yar aan si xun loola dhaqmin.

Dimoqraadiyadda dhabta ah waxa udub dhexaad u ah wadahal ku dhisan ixtiraam. Qofna looma xidhi karo fikirkiisa gaarka ah ee uu kaga duwan yahay siyaasiyiinta hoggaanka haysa. Tani waxay khusaysaa dhammaan heerarka awoodeed ee kala duwan – dimoqraadiyaddu waa is dhegeysi aad dhegaysanayso afkaarta dadka kale, adiguna aad fikirkaaga ka dhiibanayso mawduucyada kala duwan. Wadahadalka, doodaha iyo falanqaynta fikradaha ayaa la yidhaahdaa xaalad dimoqraadiyadeed

Agabkan waxaad ku baran doontaa fursadaha waaweyn ee dimuqraadiyadda, waxa kale oo aad ku baran doontaa caqabadaha jira. Ka bilaw cutubka Khariidadda Dimuqraadiyadda si aad u hesho sawirka guud ee qiyamka dhismaha bulsho dimuqraadi ah. Intaa ka dib guruubka ayaa go'aan ka gaadhi kara sida ay u kala horreynayaan iyo ilaa heerka aad rabtaan inaad u isticmaashaan agabka.

Halkani waa sharraxaad kooban oo ah guud ahaan cutubyada:

Nuglaanshaha dimoqraadiyadda –

Dimuqraadiyaddu way nugushahay. Beryahan waxaynu aragnaa astaamo digniin ah oo ka jira dalal kala duwan, kuwaas oo xannibaad ku ah xorriyadda iyo xuquuqda dadka. Waxaana sii xumaanaysa dhismihii aasaaska aragtida xorta ah ee warbaahinta. Dimoqraadiyaddu

ilaa heerkee bay u nugushahay, sidee baynu se diyaar ugu nahay iska caabbinta kuwa ka soo horjeeda dimoqraadiyadda?

Sida xayndaabka xidhan iyo wararka been

abuurka ah – Sidee buu u saameeyaa habka saxaafadda cusub ee dimuqraadiyadeed? Sidee baa aynu dhammaanteen ugu baraarugsanaan karnaa kala hufidda wararka?

Uqalabqaado dimoqraadiyadda – Maxaad qof ahaan ku darsan kartaa si dimoqraadiyadda loo xoojiyo? Dhismaha bulsho iyo xalqadaha waxbarasho ayaa ah hab awood leh oo lagu qalabeeyo muwaadiniinta.

U diyaargarow Maalinta Doorashada –

Maxaan u codaynayaa, sidee baan se u codeeyaa ficil ahaan? Cutubkan waxa uu kugu hagi doonaa sida maalinta doorashadu ay u egaan doonto iyo iskuxidhka shabakadaha xisbiyada kala duwan ee baarlamaanka.

Ma badna dimoqraadiyadda ka jirta dunida- Dad aad u badan oo dalalka adduunka ku nool baa ay ka sii yaraanaysaa dimoqraadiyaddu. Hasa ahaatee, waa maxay macnaha dhabta ah ee dimoqraadiyaddu, waa maxayse shuruudda ku xidhan in dal loogu yeedho dimoqraadi.

Dhanka mustaqbalka bulsheed - Waa nooc bulshada aynu mustaqbalka rabno? Qiimaynta iyo aragtida qof ahaaneed ayaa go'aamisa xisbiga aad rabto inaad u codeyso. Sidee baa aynu se u jeexi karnaa jid cusub oo aan salka ku hayn aragtida soo jireenka ah ee midig iyo bidix. över de tankar som studiematerialet tar upp.

NBV waxa ay kuu rajaynaysaa in aad u diyaarsan tahay si aad go'aan sax ah u gaadho kolka aad joogto goobta codbixinta. Khaasatan ka dib markaad adiga iyo guruubkaagu dib u milicsataan oo aad ka dooddaan fikradaha lagu soo falanqeeyey agabka waxbarasho. U adeegso ballanqaadkaaga iyo codkaaga - bulsho dimuqraadi ah oo la hubo in ay siman yihiin dadka oo dhammi!

Ku saabsan xalqadaha waxbarasho

Xalqadaha waxbarashadu waa qaab dimoqraadi ah oo ka qaybgalayaashu ay wax badan ka bartaan mawduuca ay xiiseynayaan. Iyadoo loo eegayo isdhexgalka guud, doodaha iyo falanqaynta. dhammaan aqoonta guud ee kooxdu way sii kordheysaa.

Hagaha daraasaddu wuxuu kicin doonaa wadahal iyo wadahal, ma bixinayo jawaabo. Ma jiraan wax calaamad ah, wax xaq ah ama khalidan. Kaliya talooyin ku saabsan su'aalaha. Dabcan waxaad dooran kartaa su'aalo kale si aad ugala hadasho.

Qalabkani wuxuu ku salaysan yahay lix hits, laakiin dabcan waa loo kala qaybsan yahay, iyadoo ku xiran hadba inta aad rabto in aad qoto dheereyso su'aal kasta.

Si loogu xisaabtamo xalqad waxbarasho, waa inaad:

- Waa in ay ugu yaraan saddex qof ahaadaan, ugu badnaanna 20 qof. Ka qaybqaate kastaa waa inuu ka qaybgalaa ugu yaraan saddex kulan ugu yaraan uu ka qaybqaataa mid ka mid ah saddexda kulan ee ugu horreeya.
- Waxaa la kulmi karaa hal ilaa saddex jeer toddobaadkii, laakiin sidoo kale waa suuragal in la kulmo tusaale ahaan hal mar bishii.
- Shaqadu waa hal ilaa afar saacad-waxbarasho kulan kasta. Hal saacad-waxbarasho waxay u dhigaysaa 45 daqiiqadood.
- Waxa la kulmayaa ugu yaraan saddex jeer, tirada guud waxay noqonaysaa sagaal saacad-waxbarasho.

Waxyaabaha la sii gudagelayo isaragga kulan guuleystay:

- Waxaan ku bilownaa dib u eegis kooban oo ku saabsan wixii la qabtay kulankii hore.
- Waxa aynu isweydiinaynaa ama falanqaynaynaa waxyaabii innagu soo baxay kulamada dhexdoodii.
- Go'aami waxa aynu qaban doonno kulanka.
- Ku soo xidh kulanka qiimeyn kooban iyo qorsheynta waxa la diyaarin doono kulanka xiga.
- Ma haysaan idinku qodobbo kale oo aad ku daraysaan?

La xiriir xafiiska kuugu dhow ee NBV si ay kaaga caawiyaan bilawga.

Xafiisyada kuugu dhow waxaa laga heli karaa

www.nbv.se.

Khariidadda Demoqraadiyadda

Marka dadku wada nool yihiin, waxaan u baahannahay inaan si wadajir ah u go'aansanno sida loo abaabulo iyo sida loo go'aamiyo. Tani waxay quseysaa qoys, bulsho iyo xitaa waddan sida Sweden. Dimoqraadiyad ayaa la horumariyey loona hagaajiyay iyada oo ay kaashadeen muwaadiniinta siyaabo kala duwan.

Waddankan waxaan u imid nidaam dimuquraadi ah oo qof kasta oo xaq u leh inuu u codeeyo doorashooyinka dadweynaha ayaa leh hal cod. Maaha arrin ku saabsan jinsiga aad leedahay, xaddiga lacagta aad haysato, ama nooca nin ka yimaado. Waxaan sidoo kale dooranay inaan helno nidaam xisbiyo xisbiyo siyaasadeed. Kuwa fadhiya Baarlamaanka ee ficillada dadka. Adigoo qayb ka ah dimuqraadiyadda waxaan ku jirnaa oo saameyn ku yeelaneynaa bulshada. Codadkeena waxaan u leenahay fursad aan ku biirno oo aan ku go'aansano cidda xukumi doonta Iswiidhan.

Dastuurka dimuqraadiyadda waxaa loo xaqiijiyaa waxa loo yaqaan dastuurka Iswiidhan. Astaamaha aasaasiga u ah ee sharciyada iyo xeerarka kale ee dalka Iswiidan, waxay ka mid yihiin daryeelka caruurta iyo dugsiga ilaa caddaaladda iyo adeegyada bulshada.

Xuquuqda Aadanaha

Sanadkii 1948, Qaramada Midoobay waxa ay aqbashay caddeyn ku saabsan xuquuqda aadanaha, taas oo ay ka mid yihiin:

- Dhammaan dadku waxay ku dhashaan iyagoo xor ah waxayna ka siman yihiin qiimaha iyo xuquuqda.
- Qof kasta wuxuu xaq u leeyahay xoriyadda ra'yiga iyo xorriyadda hadalka.
- Qof kasta wuxuu xaq u leeyahay inuu ka qaybqaato xukunka waddankiisa, si toos ah ama wakiillada xorta ah ee la doorto.

Dimuqraadiyadda iyo xuquuqda aadanaha ayaa ku xiran. Dhowr ka mid ah xuquuqda aadanaha ayaa lagama maarmaan u ah howlaha dimuqraadiyadda. Tusaale ahaan, xuquuqda wax-barashada waxay suurto gal u tahay inay dalbato oo ilaaliso xuquuqdooda muwaadiniinta. Inaad karti u yeelatid inaad akhriso oo aad raadsato macluumaad waxay u sahlaynaataa in siyaasad ahaan la socdo oo la qabto.

Xigasho ahaan sida uu dhigayo xeerka xuquuqda aadanahu "Qof kasta waxa uu xaq u leeyahay in uu si xor ah uga qayb galo habnololeedka arrimaha dhaqanka ee bulshada, inuu ku nafiso halabuurka faneed, isla markaana uu ka qaybqaato, kana faa'iidaysto horumarka aqoonta sayniska"

2015, hogaamiyayaasha dalalka adduunku waxay qaateen ajendaha horumarinta caalamiga ah, Ajendaha 2030. Yoolka guud ee Ajendaha 2030 waa in la tiro saboolnimada, hoosna loo dhigo caddaalad darrada iyo kalasarraynta, in la helo nabad ku wadanoolaansho dunida oo dhan, xalna loo helo dhibaataada cimilada.

Qiyamka Demoqraadiyada

Dimoqraadiyadda waxaan xaq u leenahay inaan sheegno ra'yiga muhiimka ah ee ku saabsan siyaasadeenna doorashada, sida dalka loo maamulayo ama nidaamka dhaqaalaha iyo bulshada. Xorriyadda hadalka iyo sidoo kale la socda waajibaadka. Qofna looma oggola inuu ku qanciyo, wax kale waa sharci darro ka soo horjeeda. Xorriyadda hadalka ee micnaheedu maaha xorriyaddan qof ka hadla mid. Qofka ra'yigiisa sheega waa inuu sidoo kale u diyaargaroobaa inuu helo naqdigiiisa.

Bulshada dimuqraadigu waxay ku saleysantahay qiimaha dimoqraadiyada Waxaan xilsaarnaa xorriyadda hadalka, dulqaadashada, sinnaanta, isugeynta awoodda iyo sinnaanta sharciga hortiisa. Codad badan oo la hadlo waa qayb ka mid ah dimuqraadiyadda.

Maaddaama muwaadiniinta dimuqraadiyad ah, waxaan ka qayb qaadaneynaa habka demoqraadiyada. Tani waxay ka dhigan tahay in aan helno oo aan la kulanno xisbiyo kala duwan, waxaan waydiisan karnaa oo aan su'aalaynaa wakiilladeenna la soo doortay, waxaanu abaabuli karnaa nafteena, waxaan codkeena ku dhiiban karnaa doorashooyinka guud.

Maxay ahayd go'aanka? Meel lagu samayn karo dhibcood.

Marka aan ka codeyno doorashooyinka degmooyinka waxaan helnaa fursad aan ku biirno oo aan go'aan ka gaarno waxyaabaha nagu dhow. Go'aanka dugsigada, xanaanada caruurta, jimicsiga iyo waxyaabo kale oo badan ayaa laga qabtaa Golaha Magaalada, taas oo ah kan ugu sarreeya ee degmada. Xisbiyada kala duwan waxay leeyihiin aragtiyo kala duwan oo ku saabsan caddadka lacagta loo isticmaalo, tusaale ahaan, shaqaalaha dugsiga ka hor ama inay dhisaan guryo badan oo hawlgab ah. Doorashada golaha degaanka oo afartii sanaba hal marla qabto, isla mar ahaantaana doorashooyinka baarlamaanka iyo doorashooyinka gobollada.

Sida degmada loo maamulo

Maamulka gobolku wuxuu go'aan ka gaarayaa arrimaha sida daryeelka caafimaadka, isbitaalada iyo gaadiidka dadweynaha qaarkood. Meelaha qaarkood waxaa jira gobollo halkii ay ka heli lahaayeen golaha gobolka. Guddiga caafimaadka gobolka waa gobolka ama gobalka ugu sareeya go'aaminta. Golaha gobolka ayaa go'aaminaya inta canshuurta gobolka ee muwaadiniinta ay bixin doonaan iyo sida lacagta loo kharash gareeyo.

Sida loo maamulo gobol

Waxaa jira in ka badan 38,000 oo wakiil la soo doorto oo ku yaal 290 degmo ee dalka. 20ka gobol ee Dalka waxaa laga soo doortaa tiro ka badan 4 600 Wakiil. Siyaasiyiinta badankood ee degmada iyo gobolka ayaa ah siyaasiyiin firfircoon. Taas macnaheedu waa inay shaqooyinkooda qabtaan marka lagu daro shaqadooda caadiga ah ama daraasaddooda.

Talooyinka muwaadiniinta waa hab loo isticmaalo qaybo badan oo dalka ka mid ah. Taas macneheedu waxa weeye in qof kasta oo deggan degmada, gobolka ama gobolka uu soo bandhigi karo soo-jeedin la taaban karo oo ku saabsan arrimaha degmada ama gobolka / hawlaha gobolka ama qaybta masuuliyada. (waxay ku jiri kartaa sanduuq)

Riksdag waa golaha leh go'aanka ugu sarreeya ee Iswiidhan si ay u matalaan dadka iswiidhishka ah. Marka doorashadu ku guulaysteen cidda ku fariisan doonta Riksdag, waxay dooranaysaa ra'iisul wasaare, oo markaa magacaaba xukuumad. Dawladda waa in ay aqbalaan Riksdag. Haddii kale, waxaa laga yaabaa in lagu qasbo inuu is casilo. 349 xubnood oo ka tirsan Riksdag ayaa xaqiijin doona in xukuumaddu maamusho shaqadeeda. Baarlamaanka ayaa go'aaminaya lacagta dawladda iyo sida loo kala qaybinayo. Mid ka mid ah hawlaha ugu muhiimsan ee Baarlamaanka waa in la go'aamiyo sharciyada. Go'aan qaadashada Baarlamaanka wuxuu ka dhacaa Iswiidhan oo dhan. Baarlamaanku waxa

kale ee uu leedahay hawsha siyaasadeed ee dalka Iswiidan.

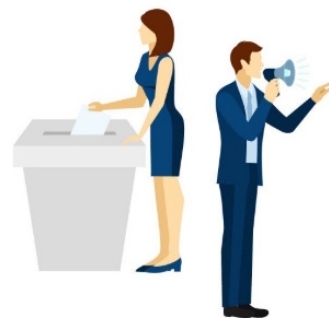
Xubnaha Baarlamaanku waxay ku qaataan waqti badan oo ay ku kulmaan waraaqaha, shirkadaha iyo ururada. Waxaa jira fursado badan oo lagala xiriiri karo xubnaha Baarlamaanka ee na matala, si loo gudbiyo ra'yiga iyo fikradaha.

Baarlamaanka

Xaaladaha sii kordhaya ee arrimaha siyaasadda muhiimka ah looma xalin karo heer qaran. Dadka dunida ku nool waxay saameyn ku yeeshaan, tusaale ahaan, saamaynta barafka. Deegaanka iyo cimilada cimiladu waa aagga Midowga Yurub, Midowga Yurub uu leeyahay wax badan oo uu ku sheego. Marka Iswiidhan ku biirtay Midowga Yurub sannadkii 1995, waxaan ku heshiinneyn inaan raacno sharciga EU-da. Taas macnaheedu waxa weeye in sharciyada loo aasaasay sida wadajirka ah ee EU-da ay caadi ahaan ka taliyaan sharciyada dalka Iswiidan. Maxaa laga go'aamiyay Midowga Yurub saameyn mid kasta oo naga mid ah nolosheena maalin walba. Degmooyinka Iswiidhan (SKL) ayaa ku qiyaasay in boqolkiiba 60 ka mid ah arrimaha la xoojiyay ee golaha degmooyinka iyo gobolada ay saameyn ku yeeshaan EU-da.

Doorashada baarlamaanka Yurub ayaa la qabtaa shantii sano hal mar.

Baarlamaanka Yurub

Dooda Su'aalaha

Xulo su'aalaha aad rabto inaad wadatashi la wadaagto.

Waa maxay dimoqraadiyada? Ka Raadi internetka iyo shaqooyinka kala duwan ee tixraaca si aad u ogaatid sida "dimuqraadiyad" loo sharaxay. Fadlan fiiri filimkan. Kala hadal: Maxay tahay dimoqraadiyada?

Sidee dimoqraadiyadu u dhaqmaysaa? Si ay u Bixiyaan tusaalayaal ka socda mawduucyo kala duwan oo aad ku dhaqanto dimuqraadiyada. Tusaale ahaan, sidee ayaad go'aan uga gaari kartaa qoyskaaga? Naadiga aad ka tirsan tahay? Sidee ayaad codkaaga u dhigi kartaa?

Waa maxay doorka dimuqraadiyadda? Ma leedahay waajibaad iyo xuquuq? Sidee u qabataa mid kasta oo ka mid ah kuwan?

Waa maxay kaalintaadu? Degmada? Gobolka? Baarlamaanka? Midowga Yurub? Soo ogow kuwa ku jira baarlamaanka/ Midowga Yurub/ degmada iyo gobolka.

Akhri arrimahan xuquuqda aadanaha. Ka dhex dooro xuquuq aad u aragto inay tahay mid muhiimad ama xiise gaar ah leh. Ka wada dooda.
<https://www.amnesty.se/vara-rattighetsfragor/vad-ar-manskliga-rattigheter/fns-deklaration-om-de-manskliga-rattigheterna/>

Ururka Suxufiyiinta Aan Xuduudda Lahayn sannad kasta, waxa uu soo bandhigaa wax loogu yeedho hagaha xorriyadda saxaafadda, taas oo muujinaysa xaaladda xorriyadda saxaafadda ee adduunka. Hagaha saxaafadda ayaa lagu qiimeeyay 180 dal iyo gobollo iyadoo lagu saleynayo xaaladda xorriyadda saxaafadda iyo xorriyadda suxufiyiinta. Sidee baa ay u isula jaanqaadaan saxaafadda xorta ah iyo dimoqraadiyaddu?
<https://www.reportrarutangranser.se/pressfrihetsindex/>

Sidee ku nooshahay wadan halkaas oo ay jiraan khaladaad xagga dimuqraadiyada ah? Fiiri filinka halka dadka kala duwan u sheegaan. Ka wada hadalka midba midka kale: Siyaabahee ayaa ah sheekooyinka sheekooyin la'aanta dimuqraadiyad? Sidee muhiim ugu tahay inaad ku noolaato dimuqraadiyad?
<https://www.levandehistoria.se/undervisningsmaterial/vittnesmal-med-klassrumsovningar/lektionsupplagg/lektionsupplagg-om-demokrati-och-diktatur>

Ka warran dimuqraadiyada adduunka? Booqo labada bog ee hoose.
Europaportalen
[Democracy index](http://Democracyindex)

Maxaad u malaynaysaa markaad aragto khariidadaha?

Akhri xogo dheeri ah

Haweenkii ugu horreeyey ee baarlamaanka gala, maqaal xanbaarsan taariikh xiiso leh.
<https://popularhistoria.se/politik/kvinnokamp/forsta-kvinnorna-i-riksdagen>

8 sidor, Kvinnor i Sverige fick rösta
<https://8sidor.se/alla-valjare/2021/09/kvinnor-i-sverige-fick-rosta/>

Laylisyada Afargeesle

Darajada Koowaad ee Afar Geeska ah waxay ku salaysan tahay istaagida iyo sameynta doorasho. Tusaalooyinka hoos ku qoran waa afar doorasho. Doorasho kasta waxaa ku yaala geeska qolka. Qof kastaa ha fadhiisto geeska ku habboon waxa ay u maleynayaan. Marka qof kastaa uu doorto, adiga oo ku jira gees isku mid ah ayaa wada hadli kara sababta aad u dooratay geeska. Markaa laba qof oo ka kala socda gees kasta waxay si kooban u sheegi karaan dadka kale sida ay u fekeraan.

U oggolow guruub kasta oo ka kala socda geesaha, in uu u sheego dhammaan kooxaha oo dhan, sida ay wax u sababeeyeen.

Maxaa ugu muhiimsan dimuqraadiyadda?

- Xaqa aad u leedahay inaad muujiso fikradaada sare
- Xaqa aad uga qayb qaadan karto urur kasta oo aad rabto
- Xaqa codka doorashada guud
- Doorasho lahaansho

Yaa masuul ka ah dimuqraadiyadda iyo xuquuqda aadanaha?

- Dawlad-goboleed, goleha gobollada, dawladaha hoose
- QM, hay'ado kale oo caalami ah
- Dadka dhaqdhaqaaqa iyo tabaruceyaasha kal Ururada - adiga iyo aniga ee xubinta ka ah
- Doorasho lahaansho

2. Dayacaad Dimoqraadiyadda ah

Ereyga "dimuqraadiyad" macnaheedu waa dawlada dadka. Taas macnaheedu maaha in dhammaan dadka degan Iswiidhan ay ku jiraan oo ay qaataan go'aan kasta oo khuseeya bulshada. Taa bedelkeeda, waxaan haynaa nidaam dimuqraadi ah oo la yidhaahdo dimuqraadiyad wakiil Taas macneheedu waxa weeye in dadku u doortaan wakiillada - wakiillada - degmada, goleha gobolka iyo baarlamaanka. "Dhammaan awoodda dadweynaha ee Sweden waxay ku salaysan tahay dadka". Sidaa daraadeed waxa ay ku leedahay qaab dawladeed. Habka dawladu wuxuu qeexayaa sida dalkeenna loo maamulayo iyo xuquuqda dimoqraadiyadeed ee aan heysano.

Codbixintu waa qaadashada masuuliyadda

Dimoqraadiyaddeena waxay ku saleysan tahay muwaadinimada wadanka iyo qaadashada mas'uuliyadda bulshada iyada oo loo codeeynayo doorashooyinka guud. Si nidaamkeena siyaasadeed uu u shaqeeyo, waa in ay jiraan xisbiyo kala duwan si ay u codeeyaan. Marka aan codeeyno, waxaan dooranaynaa xisbiyada ugu wanaagsan ee matalaya waxa aan qabno. Waxaan sidoo kale mas'uul ka nahay inaan codkeennadeenna u dhiibno xisbi u taagan qiimayaasha difaaca dimuqraadiyadda. Boqolaal sano ka hor, dad badan oo Iswiidhish ah ayaa u dagaallamayay bulsho leh xuquuq siman oo codbixin, daryeel caafimaad oo dhan iyo garsoor shaqaynaya. Maanta waxaan ku noolnahay dimuqraadiyad, dadka intiisa badani waxay ku nool yihiin nabadgelyo aasaasi ah. Way fududahay inaad dib u fadhiiso oo u maleyso inay mar walba noqoto sidaas. Hasa ahaatee qof kasta oo inaga mid ah, waxa looga baahan yahay in uu ka qayb qaato ilaalinta dimoqraadiyada iyo sidii loo noolayn lahaa.

Ka weyn - iyo yar-yaraansho

Marka la barbardhigo hore, farqiga u dhexeeya codbixiyayaasha iyo kuwa loo doortay siyaasiyiinta. Waxyaabaha kale, waxaa la xusay in dad yar oo maanta ah ay doortaan inay noqdaan xubno xisbiyo siyaasadeed. Haddii aan isbarbardhigeyno 60 sano ka hor, waxaa sidoo kale jira iswiidhish tiro yar oo leh siyaasad dowladeed, tusaale ahaan siyaasad siyaasadeed. Sannadkii 1952, qiyaastii 200,000 oo qof ayaa aaminay siyaasadda heer degmo. Maanta waxaa jira qiyaastii 38,000 oo qof oo leh kalsooni ay ku qabaan heer degmo. Taasi waxay ka dhigan tahay in yar oo naga mid ah oo yaqaan siyaasiyiin kasta.

Isla markaa, hadda waxaan leenahay bulsho halkaas oo ay u fududahay shakhsiyaadka in ay helaan macluumaad badan. Tusaale ahaan, waxaan si toos ah uga heli karnaa macluumaadka bogga internetka ee degmada ama cilmi baarista aduunka oo dhan. Waa suurto gal in la raaco wasiir ku-xiggeenka Instagram ama uu heysto asxaabta asxaabta. Waxaa jira siyaabo cusub oo loola xiriiri karo awoodda wax qabad ee heerarka kala duwan si ay u waydiiyaan su'aalo iyo in ay soo gudbiyaan fikir kooda.

Walwal ku saabsan waxyaabo kala duwan

Waqtigaan xaadirka ah, dhaqaalaha Iswiidhan si fiican ayuu u socdaa, shaqo la'aanta guud ayaa hoos u dhacday sanadihii la soo dhaafay. Hase yeeshee, qaar ka mid ah dadka iswiidhishka ahi waxay u maleynayaan in horumarinta bulshada ay khalad tahay. Waxay u muuqdaan inay weydiinayaan "Halkee ayuu Iswiidhan u socdaa?" Waxaa jira dareen aan la hubin oo ku saabsan waxa ka dhacaya adduunka iyo sida ay u saamayn doonto Iswiidhen. Ugu yaraan, dhacdooyinka adduunka ka dhacaya ee sanadihii ugu dambeeyay, waxay abuureen walaac iyo hubanti la'aan sidee se ay u saameyn doonaan Sweden.

Cilmibaarista ayaa muujinaysa, dhinaca kale, in walaaca dadku guud ahaan kor u kacay sannadihii la soo dhaafay.

sannadihii la soo dhaafay.

Werwerka waxa keenaya waxyaabaha ka dhacaya adduunka. Marka la eego duullaankii Ukraine, tusaale ahaan, werwer baa ka soo kordhay habdhaqanka Ruushka iyo saamaynta uu adduunka ku yeelan karo. Tusaale kale waa cawaaqibka ka dhashay dagaalka Qasa. Dad badan oo iswidhish ah ayaa isirkoodu ka soo jeedaan dalal ay aafeeyeen dagaallo iyo xurgufo kala duwan, kuwaas oo saameeyn ku leh werwerka iyo walaaca dadkaas.

Waxa aan aragno waa in kooxaha kala duwan ee bulshada ay ka walwalaan waxyaabo kala duwan. Dadka leh waxbarashada hoose, tusaale ahaan, waxay ka walaacsanyihiin dambiyada abaabulan, ee ka sii darista daryeelka iyo tiro badan oo qaxooti ah. Dadka ka midka ah tacliinta sare, waxay ka walwalsanyihiin xag-jirnimada siyaasadeed, daciifinta dimuqraadiyadda iyo isbedelka cimilada. Qaybaha bulshada ee aad uga werwera inay la kulmaan dambiyada, waa dadka deggen goobaha ay ka jirto dhaqaalexumo, kuwaas oo werwerkoodu uu laba jibbaar ka badan yahay kuwa deggen meelaha ay ka jiraan xaalad dhaqaale oo wanaagsan.

Muwaadiniinta badankood waxay filayaan siyaasiyiinta in ay xalliyaan arrimaha ay dadku dareemayaan walwal iyo helitaan xal. Si kastaba ha noqotee, dadka qaarkood waxay ogaadaan inaan la dhagaysan. Waxaa jira halis ah in dareenkan uu u horseedi doono inayan mar dambe aaminin dimuqraadiyadeena si ay u xalliyaan dhibaataada: "Muhiim maaha haddii aan codeeyo, siyaasiyiintu ma dhagaystaan kuwa ku nool degmadeena. Waa ay fiicnaan laheyd haddii aan kooxdeena gacanta ku hayno oo aan xakameyno burcadda gubtay baabuurta."

Ku kalsoonow dimoqraadiyada

Dadku isku kalsoon yihiin - kalsooni - waa muhiim in bulshadu si fiican u shaqeyso. Mid ayaa tilmaamaya kalsoonida sida miyir-doorsooneed oo dadka u sahlaya inay go'aan gaaraan. Cilmi baaris ayaa soo jeedinaysa in dalalka ay ku kalsoon yihiin dadku ay sarreeyaan, waxaa ka jira dimoqraadi xasilloon, iyadoo musuqmaasuqa iyo dembiyada ay yihiin heerar hooseeya.

Dalka Iswiidan iyo dalalka kale ee ku yaala waqooyiga Yurub, dad badan oo muwaadiniin ah ayaa ka jawaabaya in ay guud ahaan aaminaan dadka kale. Trust waxay sii waddaa in ay ka sarreeyaan Iswiidhan. Laakiin cilmi baaristu waxay muujineysaa in aaggaas ay sidoo kale farqi u tahay kooxaha kala duwan ee bulshada. Kooxaha qaarkood, kalsoonidu way hoos u dhacday sannadihii la soo dhaafay. Tani waxay khuseysaa, tusaale ahaan, dadka shaqo la'aanta ah, dadka qaba jirada / gunnada hawlqabadka, iyo dadka ka shaqeeya xaalada caafimaadkooda.

Bulshada heerkooda dhaqaale uu aad u kala sarreeyo oo ay ka jirtona kala duwanaa bulsheed ee dadka dhexdooda. Kalsoonida dadku isku qabo ayaa hoos u dhacda. Deegaan iyo xaalad aanay kalsooniyi ka jirin, waxa gebi ahaanba hoos u dhacda is-aaminaadda guud.

Waxa kale oo la arki karaa in kalsoonida kooxo siyaasadeed qaarkood ay ka hooseeyaan. Kalsooniddu way ka yar tahay celceliska dadka ka dhex muuqda xisbiga Dimoqraadiga. Waxa kale oo ay ka hooseysaa codbixiyeyaasha aan guriga ka dareemeynin xisbiyada caadiga ah ee baarlamanka iyo kuwa aan dareemeynin inay jecel yihiin xisbi. Haddii kalsoonidu ay hoos u dhacdo hal dal, waxay sidoo kale u horseedi kartaa dimuqraadiyad xasilloon.

Caqabadaha hortaagan ka qaybgalka dimuqraadiyadda

Waxa jiri kara caqabado u gaar ah qaybo ka mid ah bulshada, si ay si buuxda uga qaybqaataan habka dimuqraadiga ah. Waxa ka mid ah caqabado luuqadeed, metelaad la'aan, kala soocid taban oo ka jirta goobaha shaqada ama qaabka loo faafiyo warbixinaha ku saabsan habsiyaasadeedka doorashada. Ka xannibid, in laga xidho, looma baahna in go'aammo lagu soo rogo ama loo badheedho.

Inta badan waa wax dhaca oo sida bulshadu u dhisan tahay ayaa salka ku haysa "hummaag togan" oo aan lagu wada jirin. Tani waxay la macno noqon kartaa, tusaale ahaan, in dadka asalkoodu ka soo jeedo dalal kale, kala duwanaanshaha hawleed ama heerka dhaqaalahoodu uu hooseeyo aanay dareemin soo dhawayn ama aan loo maqlin doodahooda si dimuqraadi ah.

Macluumaad dheeri ah ka akhri "Dimuqraadiyadda Iswidhishka? Ku saabsan habdhismeedka takoorka ee ka qaybgalka siyaasadda"

["Demokrati på svenska? Om strukturell diskriminering och politiskt deltagande" \(SOU 2005:112\).](#)

Ku tababbaro si aad u aragto nuxurka macnaha guud

Doorashooyin xor ah oo caalami ah ayaa weli ah riyo dalal badan oo adduunka ah, Meelo badan oo dunida ka mid ah waxaan arki karnaa in dimuqraadiyadda ay sii xumaanayso. Waxyaabaha kale, shuruucda ka dhigaysa dawladuhu waxay kordhiyaan kantaroolka warbaahinta iyo isbeddelada maxkamadaha. Warbaahinta madaxa banaan iyo garsoorka madaxa banaan ayaa ah qaybaha muhiimka ah ee bulshada dimuqraadiga ah. (Akhriso in badan oo ku saabsan Xaqiiqooyinka ku saabsan Booland.)

Adoo raadinaya siyaabo kala duwan oo aad u eegto xaaladda oo aad u aragto qaababka,

waxaan fahmi karnaa dadka kale si ka wanaagsan sidii loo abuuri lahaa kalsooni.

Waxa aynu u baahannahay inaynu baranno sida wax loo gorfeeyo ee loo falanqeeyo, waana in aan la raacin ka ugu codka dheer ee kor u dhawaaqaya, ee ka faa'iidayanaya werwerka iyo cabsida inna haysa.

Dhageysi midba midka kale, qof kastaa ha hadlo oo kadibna go'aan ka gaaro aqoonta waa wax aan u baahanahay inaan ku tababarno. Dimuqraadiyadda waa in lagu guulaystaa maalin kasta, ma aha maalinta doorashada.

Aqoonsiga iyo Xuquuqda

Nidaamka dimuqraadiga ah waa inuu siiya si tiro ka mid ah xuquuqda iyo xorriyaadka asaasiga ah. Tusaale ahaan:

- Xoriyada muujinta: xorriyadda si loogu muujiyo fikrado, fikradaha iyo dareenkooda.
- Xorriyadda macluumaadka: xorriyadda raadinta iyo helitaanka macluumaadka
- Xoruyada Kukamada: in xor u yahay qofku inuu abaabulo ama ka qayb galaan shir macluumaadka, Fikradaha ama ujeeddooyin kale oo la mid ah ama qaab qabashada farshaxanka.
- Xorriyadda Banaanbaxa: in dadku xor u yahay inay abaabulaan kana qayb qaataan Banaanabax dadweyne.
- Xoriyada Ururada: in ay xor u yihiin inuu la wadaagaan dadka kale, tusaale ahaan, urur.
- Xorriyadda diinta, sidoo kale keligiis ama dad kale in ay ku dhaqmaan diintooda.

Wax badan inta ka aqri :
["Så styrs Sverige"](#)

Xaqiiqooyinka: Doorashooyin lacag la'aan ah iyo mid guud

Xuquuqda guud ee codbixinta. Dhammaan muwaadiniinta Sweden kuwaas oo 18 waxay xaq u leeyihiin in ay codeeyaan doorashooyinka baarlamaanka. In doorashada golaha degmada iyo gobolka codeyn kartaa xitaa haddii aadan yihiin muwaadiniin

Swedish. Waxaad codsan-dul istaagin si kastaba ha ahaatee, ka diiwaan gashan tahay degmada. Xuquuqda codka loo siman yahay. Cod bixiyeyaasha oo dhan waxay leeyihiin qaab isku mid ah oo saameynaya natijoooyinka doorashada. Qofku wuxuu leeyahay cod. Doorasho bilaash ah. Qof kale ma go'aansan karo waxa cod-bixiyuhu u codeeynayo. Doorashooyinka qarsoon Dawdarka waajib kuma aha si ay u muujiyaan ama la hadal ku saabsan sida dooradu u codeeyeen. Waxaa reebban in la diiwaan geliyo fikradaha siyaasadeed ee dadka, laakiin in ay u aqbalay.

Xaqiiqooyinka: Mamnuucidda canbaaraynta dagaalka

Intii aanuu Ruushku dagaalka Ukraine si buuxda u bialbin 2022 ayuu xakamyn ku soo rogay Ruushku saxaafadda iyo xorriyada hadalkaba. Dadka aan ku xidhnayn saxaafadda iyo mucaaradka toonna ayaa siyaabo kala duwan uga fal celiyey. Dagaalku wuxuu sii xumeeyay xuquuqda dimoqraadiyadda ee muwaadiniinta Ruushka.

Dowladda Ruushka ayaa muwaadiniinteeda ka mamnuucday in ay sameeyaan mudaaharaadyo ay uga soo horjeedaan duulaanka ay ku qaadeen dalka Ukrain, qof kasta oo dhaleeceeya dagaalka waxa uu halis ugu jiraa in lagu maxkamadeeyo aflagaaddo qaran, khiyaamo qaran, ama argagixisanimu.

Bishii Maarso 2022, sharci cusub ayaa la soo saaray kaas oo dambi ka dhigaya "waxkasheegista" ciidamada qalabka sida ee Ruushka. Sida xeerku dhigayo ciqaabtu waxay noqon kartaa ilaa toban sannadood oo xadhig ah - ama 15 sano haddii la keeno caddaymo "waxyaabo saamayn khatar ah leh." Xeerka waxa lagu sii kordhiyey in sidoo kale uu mamnuucayo faafitaanka "wararka been abuurka ah" ee ku saabsan saraakiisha dawladda Ruushka ee ka hawlgala dalka debeddiisa.

Veronika Belotserkovskaya, oo leh blogg cuntada ka warrama oo ay Instagramka kaga

xidhan yihiin 850,000 ayaa noqotay qofkii ugu horreeyay ee lagu soo oogo ku xadgudubka sharciga cusub 16-kii Maarso. Waxaa lagu eedeeyay inay si ula kac ah ula wadaagto "xog been abuur ah oo ku saabsan sida ciidamada Ruushka loogu adeegsaday burburinta magaalooyinka iyo dadka rayidka ah ee Ukraine, oo ay xataa carruurto ku jirto."

Tan iyo gu'gii 2022, aaladaha warbaahinta bulshada sida Instagram, Twitter, iyo Facebook ayaa laga xannibay Ruushka oo dhan.

Maamulka Ruushku ma rabaan oo kaliya inay ciqaabaan mudaaharaadyada nabdoon ee waxay sidoo kale rabaan inay dadka Ruushka ka ilaaliyaan inay wax ka ogaadaan xaaladda dagaalka. Saxafiyiinta iyo goobjoogayaasha madaxa banaan looma ogola in ay ka warbixiyaan dibadbaxyada.

Xigasho: Hay'adda Xuquuqda Bani'aadamka Amnesty International

Xayiraadda warbaahinta ee Qaza

Marka la eego arrimaha la xidhiidha dagaalka Qaza. Ururka Suxufiyiinta aan Xuduuda lahayn, waxay iftiimiyeen hay'adaha Israa'iil inay ku soo rogeen xakamayn la xidhiidha dhanka xogaha ku saabsan dagaalka. Waxay kale oo mamnuuceen in ay joornaalistayaashu iman karaan gudaha Qaza.

Muddo 20 bilood ah, ku dhawaad 200 oo saxafiyiin falastiiniyiin ah ayaa lagu dilay aaggaas, ugu yaraan 45 ka mid ah waxaa lagu dilay hawlhooda saxafinnimo. Sida uu qabo sharciga caalamiga ah ee bini'aadannimadu, dilka weriyaha waa dambi dagaal.

Saxafiyiinta falastiiniyiinta ee weli soo tabinaya wararka. Waxay ku sugan yihiin xaalado adag, barakaca qasabka ah, gaajada iyo khataraha joogtada ah ee noloshooda.

Tani waa isku day, lagu doonayo in lagu cabbudhiyo xaqiiqada, laguna cadaadiyo runkasheegga, laguna go'doomiyo saxaafadda

iyo shacabka Falastiin,” ayaa lagu sheegay bayaan ay soo saareen saxafiyiinta aan xuduudda lahayn.

<https://www.reportrarutangranser.se/oppna-gaza-for-journalister-kraver-rsf-cpj-och-over-200-internationella-mediaktorer/>

Buugaag la mamnuucay

Wadamo badan oo adduunka ah, ayaa khatar geliya dhaqanka iyo suugaanta xorta ah iyo fursadaha ka qaybqaadashadooda. Tusaale waxaynu u soo qaadan karnaa buugaagta oo ah hab muhiim u ah fidinta fikradaha iyo afkaarta. Marka awoodda dawlaga ah ee kelitalisnimo ahi koraan, waxa la mamnuucaa buugaagta oo la faafreebaa. xitaa bulshooyinkii loo aqoonsanaa inay furfuran yihiin. Macnaha in la mabnuuco buug waa in aan la ogolayn in la daabaco ama la iibiyo. Faafreebku waa in buugga la faafreebo oo wixii aan la ogolayn laga saaro ama laga joojiyo dhammaan dugsiyada iyo maktabadaha.

Mareykanka waxa la diiwaangeliyay 10,046 oo buugaag la mabnuucay ah, xilligii sannad-dugsiyeedka 2023/2024. Dalka Hangari, ilaa 2021, waxaa ka jiray xeer dhigaya in carruurta ka yar 18 sano laga ilaaliyo buugaagta ku saabsan arrimaha hbtq (arrimaha galmada).

Xigasho: Qalinleyda Iswidhan (PEN Swedish). Qalinleyda Caalamiga ah (PEN International), waa urur caalami ah oo loogu talagalay qorayaasha, hawshiisuna waa xorriyadda hadalka ee caalamka.

Dood Su'aalaha

Xulo su'aalaha aad rabto inaad wadatashi wadaagto.

Miyaad ku lug leedahay arrimaha bulshada? Tusaale ahaan, su'aasha maandooriyaha, sinnaanta jinsiga, deegaanka, amaanka degaankaaga ama wax kale. Sharaxaad ka bixi ballanqaadkaaga. Sidee ayaad dadka kale uga qayb qaadan kartaa? Sidee u saameyn kartaa afhayeenka?

Dalka Iswiidan waxaannu leennahay doorasho guud. Marka loo barbardhigo dalalka kale, dad badan ayaa u codeeya dalka Iswiidan. Doorashadii 2022 waxa ka qaybqaatay boqolkiiba 84,2. Tirada ugu badan ee cod-bixiyayaasha ee dalka Iswiidan ku nool waxay ahayd 1976-kii, marka ay boqolkiiba 91.8 ka mid ah cod-bixiyayaashu ka qaybqaataan. Waannu ku barbaareyn karnaa Maraykanka, halkaas oo keliya boqolkiiba 64 dadka Maraykanku u codeeyeen doorashadii ugu dambaysay ee madaxweyneynimada. Maxaad u malaynaysaa inay dhici karto haddii ay jiraan tiro aad u yar kuwaas oo ka codeeya doorashooyinka guud?

Waxaa jira kala duwanaansho ka-qaybgalka cod-bixiyayaasha ee u dhaxeeya kooxaha kala duwan ee bulshada. Tusaale ahaan, wax yar ayaa loo doortay dadka shaqo la'aanta ah, kuwa xirfad hooseeya iyo ajnebiga. Maxaad u maleyneysaa in taasi sidaas tahay? Maxay noqon kartaa sababta uu qofku u codeeyn?

Maxay yihiin doodaha ugu fiican ee codbixinta ee doorashooyinka guud? Haddii aad la kulanto qof aan rabin in uu codeeyo - maxaad u sheegeysaa qofkaasi? Ururinta talooyinka ugu fiican ee ku saabsan sida loo helo dad badan oo codbixin!

Akhri labada sanduuq oo xaqiiqda ah "Doorashooyin Xorta ah iyo Guud" iyo "Xuquuqda Asaasiga ah". Miyaad isticmaashaa xuquuqahan? Sii tusaalayaasha sida loo sameeyo.

Sida laga soo xigtay ururka, OECD, masaafada u dhexeysa Taajirka iyo miskiinku waa weyn ee 30 sano. qanisan 1 boqolkiiba dunida haatan leeyahay ka badan inta kale ee dunida marka la isku daro. Siddeed nin ayaa ka badan boqolkiiba 50 ugu faqiirsan dunida. Iswiidhan waa mid ka mid ah dalalka ugu sinnaanta leh 36 ka mid ah dalalka xubnaha ka ah OECD. Laakiin farqiga dakhli ee u dhexeeya taajirsan iyo saboolka ah ayaa kor u kacay sannadihii ugu danbeeyay halkan degdeg-u dhashay ka badan dal kasta oo kale oo OECD. Xitaa sinnaan la'aanta caafimaadka ayaa kor u kacay. Sidee ayaad u malaynaysaa dhimman kordhay saameeya dimuqraadiyadda iyo wadajirka bulshada? Faahfaahin dheeraad ah oo warbixin NBVs "guryaha Kun, aragti formation" iyo

<https://www.nbv.se/globalassets/dokument/huvudmannaarbete/kunskap-bildning-insikt-2017>

Akhri qoraalka ku saabsan buugaagta la mamnuucay. Ma haysaa tusaalooyin kale oo ku saabsan sida hay'adaha dawliga ah, ururada ama kooxaha kale ay isugu dayaan inay xaddidaan noocyada kala duwan ee dhaqanka loo soo gudbiyo? Waa maxay saamaynta ay tani ku yeelan karto dimuqraadiyadda?

Soo booqo bogga internetka ee qalinleyda Swedishka (PEN) iyo liiska arrimaha suugaanta ee la mamnuucay. Sideed u aragtaa liiskaa?

<https://www.svenskapen.se/lista-ver-frbjuden-litteratur>

Aafadii COVID-19 waxay saamayn taban ku yeelatay dadka saboolka ah ee adduunka. Waxay xataa joojisay dedaalladii loogu jiray cidhibtarka saboolnimada. In kasta oo dunidu ay si weyn uga soo kabatay aafadaas. Waxaase muuqata in dunida saboolnimadu ku badan tahay ay sii xumaysay habnololeedkoodii oo weliba horseedday sinnaan la'aan. Muddo ku siman 25 sannadood waa markii ugu horreysay ee uu kordhay faraqa u dhexeeya dadka maalqabaeenka ah iyo dadka saboolka ah. Sida uu tilmaamayo baanka adduunku waxa hadda jira saboolnimo ka badan tii sannadkii 2019.

Maxaad u malaynaysaa arrintan?

Halkan ka sii akhri:

Wadamada hodanka ahi waxay gaadheen heerarkii ugu sarreeyey ee horumar laga gaadho, halka kuwa aduunka ugu saboolsan ay dib u sii dhacayaan.

<https://www.undp.org/sv/sweden/press-releases/rika-lander-nar-rekordhoga-utvecklingsnivaer-medan-varldens-fattigaste-hamnar-pa-efterkalken>

Saboolnimada iyo u nuglaanta dhaqaale

<https://oxfam.se/nyheter/mer-om-fattigdom-och-ekonomisk-ojamlikhet/>

Saxaro kulul

Tani waa jimicsi qiime leh oo qof walba ka fekeri karo

Qofku waa inuu akhriyaa qoraalka hoos ku qoran. Dadka kale waxay ku fadhiyaan kuraasta giraan. Waxaa jira kursi bannaan. Kuwa raali ka ah qoraalka la aqriyo waxay bedelaan kursiga. Haddii aadan ku raacin ama aadan go'aansan karin, waxaad sii joogi doontaa. Fadlan mararka qaar iska joog oo wax yar ka hadal bayaankan.

Waxa kale oo aad sameyn kartaa layliga adiga oo aan beddelin kursiyada, oo kaliya kala hadal bayaannada kala duwa

Eedeymaha

- Waxaad saameyn ku yeelan kartaa bulshada adoo codeynaya
- Waxaan qiyaasi karaa in aan fadhiyo golaha magaalada
- Waa muhiim in la codeeyo
- Maaha arrin sida aan codka u dhiibayo
- Siyaasiyiinta ma dhegeystaan dadka caadiga ah
- Way fududahay, in lala xidhiidho siyaasi
- Sweden waxay leedahay dimuqraadiyad xoog leh
- Inaad haysato warbaahin madax banaan waxay muhiim u tahay dimuqraadiyadda
- Waa inaynu leenahay afti dadweyne
- Ma dareemayo waxa lagu go'aaminayo EU-da
- Siyaasiyiinta ayaa masuul ka ah wax kasta oo khaldan dalkan
- Aniga iyo dadka kale waxaan wadaageynaa horumarinta aagga aan ku noolahay

Akhri talooyin dheeraad ah

Statistik om valdeltagande:

<http://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/val-och-partier/valdeltagande/>

Statistik om demokratitrender, SOM-institutet:

<https://www.gu.se/som-institutet/resultat-och-publikationer/rapporter>

Nationella trygghetsundersökningen

<https://bra.se/statistik/statistiska-undersokningar/nationella-trygghetsundersokningen.html>

Vad är populism?

<https://urplay.se/program/236131-samhallskunskap-forklarad-populism>

Yaad ku kalsoon tahay? Saynis yahanada caafimaadka #173

Cilmibaadhe Philip Pärnamets wuxuu ka hadlayaa arrimaha saameeya habka kalsoonimdeenna.

<https://ki.se/forskning/popularvetenskap-och-dialog/medicinvetarna-en-podd-om-kis-forskning/vem-ska-man-lita-pa-medicinvetarna-173>

Stockholms gängkrig bakom rubrikerna, dokumentärserie

<https://www.svtplay.se/stockholms-gangkrig-bakom-rubrikerna>

3. Baraha Bulshada

Wararka aynu helayno, qaabka aynu ku helayno iyo cidda ka danbaysa xogta aynu helnay ayaa saamayn weyn ku leh sida aynu innagu ka mawaadiniin ahaan uga qayb qaadan karno dimoqraadiyadda ee bulshadfa dhexdeeda. Sidaa darteed, waxaynu u baahannahay aqoonkorodhsi si aan u arrimahaas uga falcelin karno.

Muddo dhowr sano ah, waxaa jiray hadal hayn ku saabsan warar been abuur ah, shaandhaynta wararka beenabuurka ah iyo xaqiiqoraadin. Sida ay tignoolajiyaddu u horumartay, waxa iska caadi noqday waxyaabaha loogu yeedho beenabuur gun dheer, beenabuurka ay sameeyaan borogaraamada kombuyuutarku, badanaa muuqaalada iyo maqalka, ayaa noqday kuwo aad u badan.

Al, garaadka macmalka ah, waxay horseedeen in laga fikiro sidii loo wajihi lahaa habkan cusub lagana yeesho aragti ku salaysan hab muhiim u ah hufnaanta wararka iyo macluumaadka kaleba.

Faafinta wararka been abuurka ah maaha arrin cusub. Waxa innagu cusubi waa xad-dhaafka wararka beenabuurka ah oo dunida dacalladeeda ku gaadhaya si degdeg ah. Waxaa jirta khatar ah in dad badani rumaystaan waxyaalaha gebi ahaanba xaqiiqada ka fog. Kahorimaadka xaqiiqada ama aqoontaba macnaheedu waa in ku adkaysiga inaad rumaysato war khaldan, xataa haddii lagu caddaymo lagu soo hordhigo, in nuu warkaasi been yahay. Dareenka ayaa hagaya ee garaadku ma hagayo.

Macluumaadka aan wadaagno, sida aan u helno iyo cidda ka dambeysa macluumaadka ayaa kaalin weyn ka qaadata sida aan muwaadiniinta uga qeyb qaadanayno dimuqraadiyadda bulshada. Sidaa darteed, waxaan u baahanahay inaan helno aqoonta arrimahan.

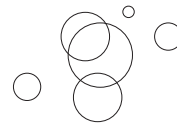
Kala soocida macluumaadka been ah - wararka been abuurka ah, wararka been abuurka ah - ma aha dhacdo cusub. Cusubku wuxuu badanaaba yahay warar been abuur ah iyo in maanta ay ku faafi karaan aduunka oo dhan. Waxaa jira halis ah in dad badani ay bilaabaan inay aaminaan waxyaabo khaldan. Xaqiiqda xaqiiqda, ama diidmada aqoonta, macnaheedu waa in mid ka mid ah uu si adag u hoggaansamayo wax qalad ah, xitaa inkastoo inta badan tilmaamayaan in aysan dhab ahaantii ciyaarin. Dareemo iyo sabab aan la xakamayn karin.

Inaad ku qanciso wax, iyada oo aan sabab u lahayn, waxay la macno tahay wax wax ku ool ah. Maaha aqoon. Tusaale ahaan, waxaan cadeyn karnaa in dhulka uu ku wareegsan yahay, iyadoo la adeegsanayo sayniska. Qofkii sheega in dhulku yahay hareeraha, sababtoo ah waxay u maleynayaan inay u muuqato sidaas oo ayan u malaynaynin in dhulka uu ku wareegsan yahay, rumaysani waxa uu ku saleysan yahay xukunkiisa.

Jawaabaha fudud ee su'aalaha adag

Maxay dadku u aaminsan yihiin waxyaabo aan run ahayn? Macluumaadka khaldan ayaa fududayn kara oo u muuqda inuu sharxo waxyaabaha dhab ahaantii u baahan sharaxaad adag. Tusaale ahaan, maahan kaliya hal sabab oo qofku u noqon karo dembiile, laakiin waxaa sabab u ah mowqifka adag. Si loo caddeeyo in uu yahay asalka qofka ka yimid dal gaar ah oo sabab u ah denbiyada, waa in la doorto in la rumaysto dhammaan sharaxaadda fudud ee dhibaataada ugu weyn. Waxa loogu yeedhaa xoogaga dadweynaha iyo xisbiyadu waxay isticmaalaan rabitaanka dadka si ay u helaan sharraxaad fudud oo dhibaatooyin waaweyn ah..

Bini'aadamku waxay jecel yihiin in ay taageero ka helaan kuwa kale kuwaas oo xaqiijin kara rumaysadeena iyo fikradaheena. Waxaa laga yaabaa inay fiican tahay inaad dareentid inaad kali kali ku ahayn dembigooda. Waxaa laga yaabaa in ay wanaagsan tahay in lagu

biiro koox Facebook ah, tusaale ahaan, inaad la wadaagto fikradahaaga. Way fududahay in la dhimo cadaadiska bulshada - waxaan rabnaa inaan rumeyno oo aan ka fikirno sida dadka kale sameeyaan

Ciwanka waa dabcan inta badan ku qanacsan. Laakiin xitaa dadka codsanaya in ay noqdaan khabiir waa inay awoodaan in la baaro. Ma waxay leeyihiin caddayn ah waxa ay yiraahdaan? Miyay khabiir ku yihiin aagga ay ku muujinayaan naftooda ama wax kale? Waa maxay khubarada kale ee ku saabsan su'aasha isku mid ah?

Dhibaataada dimuqraadiyada

Waxaa jira khatar ah in aan helno aqoonta kaliya ee xoojineysa waxa kooxdayada ay aaminsan yihiin, iyagoo diidaya waxyaabo tilmaamaya kuwa ka soo horjeeda. Haddii aad ku qanacsan tahay in aysan khatar ku ahayn xashiishka, waxaad si fudud u taageeri kartaa xaqiiqooyinka taageeraya tan, marka loo eego warbixinnada muujinaya halista xashiishadda. Inkasta oo ay jiri doonto laba warar oo sheegaya in aysan wax khasaare ah laheyn, iyo 1000 oo caddaynaya halista.

Haddii dad badani ay bilaabaan inay aaminaan macluumaadka khalidan, waxa ay saameeyaan bulshada iyo dimuqraadiyadda. Caadi ahaan, Iswiidhan waxay leedahay warbaahin si fiican u shaqeyneysa, isku dheelitaan oo aqoon leh. Si kastaba ha noqotee, kooxo bulshada ka mid ah waxay doortaan inay ku tiirsanaadaan warbaahinta kale oo aan u baahnayn warar ku salaysan aqoonta. Markaan ka helno macluumaadkayaga ilo kala duwan, waxay ina siinaysaa fikradaha kala duwan ee xaqiiqda. Waxaa la sheegayaa in ay jiri doonto kutalagal ah in dadku ku dhacaan kooxo kala duwan. Waxay ku adkeyn kartaa in ay ka doodaan bulshadeena, ku heshiin iyo heshiis.

Xumbo Sifeyn

Xunbosifayni, waa halbeeg inoo qeexaya inaynu dhex sabbaynayno shabakadaha Internetka “xumbooyin”.

Kacdoon been abur ah waa erey ah oo dhawaan noqday dad caan ah. Ereyga waxaa lagu sharxi karaa xaqiiqda ah in aan ku soo aruurin karno webka “naqasyo” oo ku habboon oo xaqiijiya sida aan u fekereyno oo aan u fekerno. Tani waxaa la xukumaa, oo ay ka mid yihiin, waxaa loo yaqaan algorithms. Tani waxay ka dhigan tahay marka aad jeceshahay boggaga qaar ka mid ah warbaahinta bulshada, booqashada boggaga qaar ka mid ah wararka iyo raadinta ereyo gaar ah, tusaale ahaan, Google iyo FaCebook waxay ku qori karaan waxa aad jeceshahay oo aad rabto inaad waxbarto. Haddii laba qof oo kala duwan ay raadiyaan erayada isku mid ah laba kombuyuutar oo kala duwan, ma heli doonaan natiijooyin raadin isku mid ah. Natiijadu waxay saameyn ku yeelataa waxa ay dadku raadinayeen ka hor.

Wargeyska aan la kulanno waxaa lagu xukumaa illaa xadkee waxa ay asxaabtayadu wadaagaan oo ay ka mid yihiin warbaahinta bulshada. Aan sheegno inaad raacdo SVT on Facebook. Inta badan waxaad gujisaa fiidiyowgooda iyo sida oo kale, fariimaha dheeraadka ah ee SVT ayaa ka muuqan doona boggaaga Facebook. Waxa aanad jeclayn waxay noqotaa mid aan muuqan. Sidoo kale, cuntadaada shakhsi ahaaneed, waxaad arki doontaa qaar ka mid ah dadka aad jeceshahay posts ama faallo. Dadka aad dhif u ah ama waligaa looma dhicin isbeddelka hoos loo dhigo, ama laga yaabo inaad ka baxdo socodkaaga.

Warbaahinta Bulshadu waxay sii ballaarinaysaa aragtiyaha

Su'aashu waxay tahay in xumbadu ay dhab ahaantii jiraan iyo sida xumbooyinka “cufan” yihiin? Ilaa xadkee ayaannu doorannay inaan ka mid nahay xumbada xajmiga? Waxaa jira naqdin

ereyga. Waxyaabaha kale, cilmi baarayaasha ka socda Jaamacadda Göteborg waxay eegaan sida dadku u isticmaalaan warbaahinta. Waxay u maleynayaan in xumbada sharoobada ay yihiin khuraafaad. Haddii ay jirto xumbo xajmi leh, had iyo jeer way jirtey. "Waxaan mar walba dooranay asxaab, wadajir iyo hawlo naga xaqiijiyay," ayuu yiri Annika Bergström oo ka tirsan Jaamacadda Göteborg.

Cilmi-baaris ku saabsan hab-dhaqameedyada warbaahineed ayaa muujinaya in ay jiraan kooxo yar oo bulshada ku nool oo kaliya oo doorta inay raacaan dadka isla fikradahaas iyaga ah. Laakiin kuwo kale oo badan, warbaahinta bulshada ayaa siiya fursad ay ku helaan aragti ballaadhan. Daraasado badan ayaa muujinaya in dadka intooda badan ay helaan macluumaad badan oo kala duwan iyada oo la adeegsanayo shabakada iyo warbaahinta bulshada. Si ka duwan sida xumbada cufan, sidaas "saxda" warbaahinta bulshada, waxaadna heli kartaa inaad ogaato war ah in aadan si kale u akhriyin.

Xogaha siyaasadeed ee baraha bulshada

Dijitaalka waxa uu si dhakhso ah ugu faafay siyaasadda. Ka hor doorashadii baarlamaanka ee 2014, kala badh kamabay qaybqaadan codbixiyeyaashu iswidhishku xogta siyaasadeed ee ku jirta internet-ka. Waxayse doorashadii 2022, baraha bulshadu ku yeesheen door muuqda. Waxa sidaa muujinaya warbixin uu sameeyay Internetstiftelsen oo si gaar ah loogu sameeyay doorashadii 2022.

Dadka waaweyni waxay macluumaadka ka helaan telefishinka oo ahaa habka ay ku helaan xogaha siyaasadeed, laakiin habkani wuu yaraaday marka da'yarta bulshada la eego. Codbixiyeyaasha dhashay sagaashamaadkii iyo labadii kun (90-meeyadii iyo 2000) waxay inta badan u adeegsadaan baraha bulshada inay ka helaan macluumaadka ku saabsan siyaasadda.

Adeegsiga baraha bulshada ee la isticmaalo jiilba jiilka ka danbeeya wuu ka duwan yahay

way. Jiilka 2000 ayaa ku dhawaad ah kuwa keliya ee isticmaala Tiktok si ay uga helaan macluumaad siyaasadeed. Jiilalka waaweyn badankood waxay u adeegsadaan Faysbuugga. Intaa waxaa dheer, Faysbuuggu waa goobta ugu caansan ee internetka lagu cabbiro aragtiyaha siyaasadeed, marka laga reebo codbixiyeyaasha da'yarta.

Qalabka Cambaareynta

Waxaan u baahannahay inaan ka shaqeyno qiimeynta macluumaadka aan wadaagno. Tani waxaa la yiraahdaa dhaleeceyn nacas. Tan macnaheedu waa inaad si nidaamsan u baartaa ilaha iyo garsoorka haddii ay yihiin kuwo la aamini karo. Meeshu waa meesha ama meesha aad ka hesho macluumaadka.

Dad aad u tiro badan ayaa xogtooda ka hela internetka, oo baraha bulshadu ay ka mid yihiin. Waa iyada oo loo marayo ilaha macluumaadka wax ku saabsan. risiidhka lacagta caddaanka A inoo siin karaa macluumaad qof ayaa iibsaday wax, buug tixraaca ah ayaa ku siin kara xaqiiqooyinka, wareysi diiwaan inoo siin karaa macluumaad ku saabsan waxa uu qofku soo maray, iyo weel dhoobo ka Age Stone ah uga warrama aadanaha-kabaha on wakhtiga loo isticmaalo. Dhamaan ilahaasi waxay bixiyaan macluumaad kaas oo noqon kara aasaaska aqoonta.

Dad badan iyo dad badan ayaa xogtooda ka helaya internetka. Waxaa laga yaabaa inay dareemaan wax badan oo macluumaad ah oo dhan. Laakiin internetka ayaa sidoo kale na siinaya fursado fiican si aan u ogaano haddii macluumaadka ay run tahay, macquul ah, ama saafi. Haddii kale waxaa jira khatar ah in lagu xakameyn doono. Haddii aadan aheyn wax aad muhiim u ah, waxaad sidoo kale faafin kartaa macluumaadka khaldan.

Sawirro been ah

Waxaad sidoo kale lugu faafin karaa macluumaad been ah iyagoo isticmaalaya sawirro. Sawir ayaa lasoo saari kara macnaha guudna waxaa loo isticmaali karaa kuwa cusub. Kuwa sawirka arkaya waxay helayaan aragti ah inay muujinayso boostada ama maqaal ku saabsan.

Tusaale waxa innoogu filan, markii madaxweynaha Mareykanka Donald Trump uu la kulmay madaxweynaha Koonfur Afrika Cyril Ramaphosa. Trump ayaa tusay sawirro lagu eedeeyay inay caddaynayaan "xasuuqa" dadka caddaanka ah ee Koonfur Afrika loo geystay. Wakaaladda wararka ee Reuters ayaa markii dambe kashiftay in ay xaqiijiso in sawirku run ahaantii ahaa sawir video ah oo laga soo duubay Congo-Kinshasa.

Sawiradu sidoo kale waxay noqon karaan kuwo been abuur ah qaabka loo sameeyey. Gundheeridda beenabuurka, waa beenabuur ay sameeyeen barnaamijyada kombuyuutarradu, inta badan muuqaallo iyo maqalba leh. Been abuurka guntiisu dheer tahay, waxa lagu sameeyaa kombuyuutarka muuqaal qof laga qaaday ayaa qof oo kale lagu dhejinaya dheeg nuqul dhijital ah oo wejiga qof kale ah la saarayaa. Habkan beenabuurka qotoda dheer, waxay bilaabantay soo shaacbaxeedu 2017. Arrimaha fududeeyey waxa ka mid ah in kombuyuutarku yahay xooggan oo si dhakhso ah u bedeli kara wejiga qofka iyo hummaaggiisa.

Súaalaha laga doodi karo

Súaalaha ka doorta kuwa aad rabtiin inaa ka doodaan.

Sidee baad ku heshaa warbixin? Baraha Bulshada? Qoraal? Muuqal "tv"? Raadiyow? Feeysooga? Wax yaabo kale? Micno may sameyneysaa dhanka aad warbixinada aad ka heshid? Tusaalo ahaan raadiyaha qaranka, qoraal shaqsi amo qolalka hay'adaha kala duwan.

Sida aynu ku helno iyo halka aan ka helno xogaha arrimaha siyaasadda aad ayay ugu kala duwan yihiin jiilalka kala duwan. Maxaa faa'iido ama khasaare ee aad halkaa ka arki kartaa? Sidee bay farriimaha siyaasadeed u saameeyaan marka loo baahdo in ay gaaraan baraha bulshada?

Qiimeyntaada miyaad la qeybsataa asxaabtaada feeysooga amo kuwa kale ee dhanka qolaalka hawada ee xiriirka? Isbadal makugu sameynaysaa hadey dad badan ku qeybiyaan qoraal qololka xiriirka tusaalo ahaan qoraal saxafi ah?

Muhiim miyaa in aad warbixin ka heshid kuwa aad adiga kala aragti duwantihiin?

Maxaa haboon hadaa aragto wargeys oo kuygu cusub?

Tusaalo maku haysaa warbixin oo been abuur ah inaad gudbisay adiga amo asxaabta, maxaay sababi kartaa been warar abuur ah hadii la baafiyo?

Sidey koxaha kala duwan u isticmaali karan warbixin been abuur ah si ay bulsho u soo jiitan, tusaalo maku haysaa wax sidan u dhacay?

Aqriso ``källkritik för vuxna `` sidaad u oqaan laheyd warbixin inaay run tahay amo been? Sidaad adiga ku ogaataa?

Ma ku qanacdeen sawirro AI-garaadka macmalka ah lagu sameeyay oo markii hore aad u malayseen inay run yihiin? Maxay idinla atahay sida AI-garaadka macmalka ah loo adeegsan karo si loo soo saaro qoraallo iyo sawirro?

Fadlan akhri maqaalka hoose kadibna ka dood.

<https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/digitalisering/ingen-sjalvklar-metod-for-att-avsloja-ai-bilder/>

Adeegsiga internetku waxa uu noqday baahi joogto ah si loo helo macluumaad iyo in lagu qabto arrimo badan. Wax kasta oo loo baahanyahay ayaa la xidhiidha Internetka, laga bilaabo xidhiidhka arrimaha caafimaadka, iskuulka ilaa helidda wararka. Hasa ahaatee dhammaan qaybaha bulshadu si isku mid ah ugama wada qaybqaataan waxa loo yaqaan bulshada dhijitaalka. Arrinkani waxa uu saamayn ku leeyahay kala duwanaanshaha halka qofku ku nool yahay, da'da iyo wixii la mid ah. Maxay arrintani idinla tahay? Maxaana laga dhaxli karaa?

Diskussionsfrågor forts.

Titta på någon eller flera av filmer nedan. Diskutera efteråt:

Ilaha gorfayneed ee taariikhda cunsuriyadda

<https://www.levandehistoria.se/undervisningsmaterial/kallkritik-historiebruk-rasism/elevsida-kallkritik>

Waa maxay naqdinta ilaha xogtu? Sidee se ilaha xogta loo naqdin karaa? Afiswidhsih fudud.

<https://www.youtube.com/watch?v=tMJwK7cKe9M>

Wershadda beenta. Doorashadii Marayakanka ee 2024 waxa ka buuxay sawirro been abuur ah iyo fiidyawyo. Warwareed ku saabsanaa kaalinta AI: s ee faafinta warar maranhabaabin ah.

<https://www.svtplay.se/video/jMdmM11/fejfabriken>

Yaa aynu aamminnaa mar haddii wax kastaba ay u bateen dhanka beenabuurka ee loo adeegsanayo AI? Xalqad musalsal ee Ka garaad badan maskaxda, oo ku saabsan AI iyo waxisdabamarin.

<https://www.svtplay.se/video/KLJZbqv/smartare-an-hjarnan/3-ai-och-manipulation>

Akhriso talooyin dheeraad ah oo ku

Ku saabsan feejignaanta ilaha

<https://www.krisinformation.se/detta-gor-samhallet/kallkritik>

Källkritikbyrån

<https://kallkritikbyran.se/>

Ololaha warbixinta ee Blankspot, oo sameynaya safar sahaminta dhexda ku ah dimuqraadiyadda Sweden

<https://www.blankspot.se/verkliga-sverige/>

Iswidiyanka iyo internetka

<https://www.svenskarnaochinternet.se/>

Kalsooni darro weyn oo dhanka dijitaalka ah ayaa ka jirta deegaannada nugul

<https://internetstiftelsen.se/nyheter/stort-digitalt-utanforskap-i-utsatta-omraden/>

Laga soo bilaabo Frankenstein ilaa ChatGPT - taariikhda AI

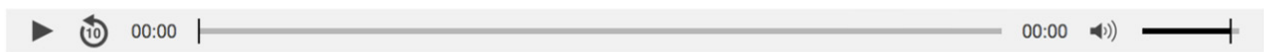
<https://internetstiftelsen.se/om-oss/press/pressmeddelanden/fran-frankenstein-till-chatgpt-ai-historia/>

Iswiidhishka iyo intarneedka, si gaar ahaaneed doorashadii 2022, warbixintii ka soo baxday Hay'adda Internetka ee doorashadii 2022 ka dib.

<https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-valspecial-2022/>

Goobaha NBV

Dhageyso marka kooxda NBV ay ka hadlayaan xoriyada hadalka, sifaha xayawaanka ah, warar been abuur ah iyo warshado been abuur ah. Podden waxaa martigeliyay suxufi Sofia Mirjamsdotter, oo ku guuleystay abaalmarinta suxufiga Weyn ee fasalka "Dib-u-Celinta Sanadka" 2011. Waa 28 daqiiqo oo dheeraad ah.

4. Rusta dig för demokratin

Maxuu qofku biniaadamka ah ka tari karaa Dab kacsan? Waxa uu isku dayi karaa inuu ka baxsado ololka oo uu ka tago qof kasta oo aan awoodin inuu ordo ama uu heysto meel uu ku gambado. Wuu istaagi karaa gees. Wuxuu eedeyn karaa dadka kale asagoo dabka qaado ku daminayo.

Amos Oz

Qoraaga Amos Oz wuxuu inoo xusuusinayaa markaan dooneyno inaan wax bedelo, qof waliba waa mid muhiim ah. Waxaa loo baahan yahay bulshada dhexdeeda. Dadku sidoo kale waxaan u baahannahay inaan dareemno in bulshada ay nagu tahay. Haddii sababo aanan ogeyn, waxaa jira halis ah inaan bilaabi doono in aan dareemno ka-saaris.

Ahaanshaha qayb ka mid ah macnaha iyo dareemidda waxa aad sameyso micno leh ayaa muhiim u ah inaan dareemno wanaag. Laakiin sidee u abuurtaa dareen ah inaad ka mid noqoto bulshada iyo in waxa aad sameyso ay waxtar u leedahay naftaada iyo kuwa kaleba? Hawlgelinta, tusaale ahaan, ururada waxay noqon karaan hab, cilmi baaris.

Taariikh ahaan, dhaqdhaqaaqa dadka ayaa

qayb muhiim ah ka qaatay horumarinta dimuqraadiyadda ee dalka Iswiidan. Bulshadu waxay siisay dadka rajo, kalsooni mustaqbalka iyo macno leh. Dadku waxay barten inay isu bedelaan bulshada.

Waxbarashada dadweynaha waxay abuureysaa kulamo

Wareegga koowaad ee barashada waxaa la qabtaa qarnigii 20aad. Wareegga barashada waxaa hogaaminayey Oscar Olsson, oo loo yaqaan 'The Study Circle' Aabihii wareega waxbarashada. Wuxuu ku tilmaamay qaabka dadka sida "Ku saabsan dadka ka na imaaday dadka". Qaybta cilmi-baarista - iyo isu imaatinka maanta - dadka soo ururay si ay u bartaan waxyaabo cusub, ka doodaan, ka turjumaan una abuuraan isbedel ku dhaca dimuqraadiyad iyo sinaan.

Waxbarashada dadku waxay u oggolaanaysaa dadka inay la kulmaan. Si wadajir ah ula shaqeyn karno dadka kale waxaan ku baran karnaa aqoonta iyo fikradaha cusub. Iyada oo la adeegsanayo dhaqanka - suugaanta, tiyaatarka, farshaxanka, farshaxanka, muusikada - waxaan heleynaa fursad aan ku wadaagno aduunka cusub, aragno aragtiyo kale iyo xaalado cusub. Tani waxay sahlayaa in aan fahanno sida dadka kale u leeyihiin. Tusaale ahaan, akhrinta Vilhelm Moberg ee buug-yaraha "Muhaajiriinta", waxaan helaynaa dareen ah waxa ay u baahan tahay si ay uga baxdo dalkooda, oo ay u timaaddo dhaqan cusub oo cusub, baro luqad cusub oo ka fogaadaan qoyskooda. Waxaan ka tarjumi karnaa waxyaabaha la midka ah ee ka dhaxeeya xaaladda Iswiidhen 150 sano ka hor iyo xaaladda adduunka maanta.

Miisaamida bulshada

Waxbarashada gudaheeda waxaanu u shaqeynaa si dimuqraadi ah, halkaas oo qof waliba leeyahay cod. Waxaynu baranaynaa in aynu dhagaysanno dadka kale, ka wada hadlo oo aynu keenno talaabadayada. Waxaan sidoo kale baraneynaa in aan ixtiraamno khilaafaadka kale.

Maanta waxaan leenahay bulsho halkaas oo dad badani ay halkan yimaadaan iyagoo ka soo baxaya xasillooni daro iyo cadaadiska qaybaha kale ee adduunka. Inaad karti u leedahay inaad barato nolosha bulshada iyo waxbarashadu waa hab bulsho Iswiidhish ah.

NBV wuxuu xoojinayaa demoqraadiyada

Haddii aynu eegno sida ay u egtahay in maanta NBV, waxaa jira tusaalooyin badan oo ka mid ah bulshada halkaas oo waxbarashada dadka waaweyn dadka ku siinaysaa fursad inay ka qayb qaataan bulshada iyo ka heli macno leh: Bulshodhisku waxay sidoo kale abuurtaa wadahalad iyo dood:

SCHABRAKET

SCHABRAKET waa qalab farshaxan oo aan sanqadh lahayn oo ku rakiban shirarka lama filaanka ah. NBV waxa ay ku sifaysaa qaab bulshidhis ah aqooneed, sida xalqadaha waxbarasho. Gudaha SCHABRAKET, dadka aan waligood hore u kulmin ayaa ku kulma. Halkan, waa lagu wada hadlaa, iyada oo aan cid kale dhegaysanaynin.

Fikradda ka dambeysa SCHABRAKET ayaa ah in marka aynu wada hadalno, aynu samayn karno duni hagaagsan. Dimuqraadiyaddu waxay u baahan tahay in badan oo innaga mid ahi inay ka hadhaan warshaandhaynta se aan dad cusub kula kulanno shirar toos ah.

Marka ay kala qaybsanaanta bulshadu sii korodho, dhisidda aqoonta bulsho ee midaysan baa loo baahdaa in la xoojiyo. Arrintani waa aasaaska waxqabadka aynu ku hawlannahay ee dalka ka socda toddobaad kasta, koorsada waxtolidda, tababarka kooxaha miyuusigga ama kulanka xalqadaha buugaagta.

Ka akhri xog dheeraad ah oo ku saabsan SHABRAKET halkan: <https://www.nbv.se/schabraket/>

Heesaha la mamnuucay

Heesaha la mamnuucay waa bandhig muusig ah oo ay ku kulmaan fannaaniin xirfadlayaal ah oo Afgaanistaaniin iyo Iswiidhish ah. Afgaanistaan xiliigan aan joogno waa dalka keliya ee dunida ka mid ah muusiggu mamnuuc ka yahay. Iyadoo la adeegsanayo hees, suugaan iyo iskaashi muusig ah oo laysku dhafay, qalabka hiddaha iyo dhaqanka u ah Afgaanistaan iyo qalabka reer galbeedka, ayaa dhagaystayaashu fursad u helayaan in ay dhegeystaan codadkii la mamnuucay dib loo maqlo.

Bandhigga ka dib waxaa la qabtaa dood fagaare ah oo ay ka qaybqaadanayaan dadka suugaanleyda ahi, siyaasiyiin iyo cilmibaadhayaal, si looga hadlo xorriyadda faneed sida ay u saamayso dimuqraadiyadda iyo sababta ay muhiimka u tahay in la difaaco

laguna muujiyo xuquuqda dhaqanka iyo farshaxanka.

Bandhigga Heesaha ama laxanka la mamnuucay wuxuu socdaal ku mari doonaa Iswiidhan inta u dhexysa 2025 iyo 2026.

Halkan ka akhri xog dheeraad ah oo ku saabsan Heesaha la mamnuucay: <https://www.nbv.se/regioner/syd/de-forbjudna-melodierna/>

KULTURHUSET ODEN

Aqalka muusikada ee Oden ee Karlskrona waa goob hal-abuur, aqal ay ka socdaan xalqado waxbarasho iyo dhisidda bulashada. Halkaas waxaa lagu qabtaa koorsooyin iyo xalqado waxbarasho oo ku saabsan wax kasta – laga soo bilaabo farsamada gacanta iyo habka qabanqaabada bandhigyada ilaa dubista keegaga fegaan-ka. Halkaas ayaa kooxaha muusiggu ku tababartaan, sidoo kale dhalinyaradu waxay u tagaan Aqalka Muusigga ee Oden si ay ugu daawadaan masraxiyadaha iyo si ay ugu kulmaan, waana goob aan khamri iyo daroogo toona lagu isticmaali karin.

Robin Aronsson, oo ah horumariyaha hawlaha NBV, ayaa sidan uga hadlay muhiimadda uu leeyahay Aqalka Muusikada ee Oden:

“Aniga, dhismaha bulsho waxa ay iila macno tahay isku xidhnaanta bulshada. In aad xiisahaaga la wadaago dadka kale, la kulanto dad kula dareen ah, oo inaad qof qiime leh oo muhiim ah aad dareento. Bulshodhisiddu waxay ka hortagtaa caafimaad-darro maskaxeed, waxay yaraysaa kelinoolaanshaha, waxayna ka hortagtaa dambiyada. Waa gundhigga bulsho caafimaad qabta.”

Xog dheeraad ah ka akhri Aqalka Muusikada ee Oden halkan:

<https://www.nbv.se/regioner/syd/nyheter/sagav-robin-musikhuset-nytt-liv/>

Aqalka Muusikada ee Skriket

Skriket waa aqal muusikada u gaar ah, waxaana ka reebban khamriga iyo daroogada, wuxuuna ku yaallaa Lindholmen ee magaalada Göteborg, waxaana maamula NBV. Halkan waxaa ku yaal qolal loogu talagalay muusigga, waxa kale oo loo isticmaali karaa tiyaatarka ama hawlo kaleba oo kala duwan. Si loo dhiirrigeliyo muusigga si siman, qolalka qaar waxaa keliya oo loo oggol yahay kooxo ka kooban gabdho iyo dadka trans-ka ah.

Toddobaad kasta ku dhowaad 100 qof ayaa halkan ku tababbarta, laga bilaabo da'da dugsiga sare ilaa 70 jir.

Xogo dheeraad ah ka akhri Aqalka Muusikada ee Skriket halkan: <https://www.nbv.se/regioner/vast/musiklokaler/musikhuset-skriket2/>

Socdaalka, kooxuhu waxay la kulmaan gabdhaha yaryar si ay u qoob cayaaraan qoob ka ciyaarka. Kooxda qoob ka ciyaarka waxay si joogta ah u kulmaan qoob ka ciyaarka, sheekeysiga iyo hadalka. In wareegga Socdaalka, waa muhiim in qof kastaa leeyahay fursado siman, iyada oo aan loo eegin dhaqanka ama diinta. Kulan kasta wuxuu ku dhamaanayaa wadahalal iyo wadahalal ku saabsan mowduuc walba oo hadda jira. Tusaale ahaan, waxaa laga yaabaa inay noqoto wax iskuulo ama wax ka dhacay degaanka ku dhow. Kooxaha wareega ee gudaha waxaa laga helaa Iswiidhan oo dhan. Ka akhriso wax dheeraad ah oo ku saabsan Habka Socdaalka: <http://sverigesblabandsungdom.se/roundabout/>

Naadiyada Muusikada NBV Music Box waxay soo saartay shan filim oo kala duwan oo loogu talagalay dadka cayaara muusikada oo doonaya ama doonaya in ay bilaabaan goobo waxbarasho. Mid ka mid ah filimyada, qaar ka mid ah kooxuhu waxay sheegaan sida ay u sameeyaan si ay kooxda ula wadaagaan. Waxyaabaha kale, dameerku wuxuu u maleynayaa in ay muhiim tahay in qofku is barto oo la kulmo xitaa dibad baxyo. Waxaa sidoo kale muhiim ah in lala wadaago farxad iyo in la wadaago mas'uuliyadda. Abuurista muusikadu waa hab lagu fariisiyo fariin: "Waxaan haynaa wax aan rabno inaan sheegno, waana taas sababta aan halkan u joogno." Fiiri filimkan halkan: <https://www.youtube.com/watch?v=LcnfJeHEnsM&sns=em>

Ka qaybqaadashada bulshada waxay noqon kartaa arrin sidan ah oo awood u leh inuu raaco baaskiil. Kuwa fuuli kara baaskiilka ayaa si fudud u shaqeyn kara ama saaxiibo salaama. Waxa kale oo ay suurtoagal u tahay in ay shaqo ku raadiso, tusaale ahaan, guriga ama boostada. Thanks to daraasaddan cilmibaadhista ee Uppsala, koox ka mid ah haweenka dhowaan yimid waxay barten aragtida iyo dhaqanka baaskiilada. Hadda waxay ku jirtaa barbaarin si ay u riyoadaan riyooyinkooda. Halkan waxaad ka arki kartaa filim ku saabsan koorsada baaskiilka: <https://www.nbv.se/om-oss/nyheter/nyheter/har-far-vuxna-lara-sig-att-cykla/>

Dood Su'aalaha

Xulo su'aalaha aad rabto inaad wadatashi wadaagto.

Akhri qaddiyadaha Amos Oz marka hore cutubka. Maxaad ka fekereysaa arrintan? Ma ogolaatay? Waa maxay "dab-bakhtiinta" bulshada dhexdeeda? Maxaad ku sameyn kartaa "macalgadda"?

Shirarka jaaliyadaha iyo aqoon-is-weydaarsiga waxay dadka siiyeen 100 sano oo iimaan ah mustaqbalka. Waxay sidoo kale siisay qalab ay ku baddalaan bulshada. Maxaanu rabnaa inaan maanta baddalno?

Waa maxay macnaha guud ee qayb ka mid ah? Tusaale ahaan, qoyska, midowga, bulshada diinta.

Qoraha iyo barbaarinta Ellen Key ayaa sheegay in "Abuuritaanku waa waxa hadha marka aynu ilaawno waxa aan bartay." Maxaad u maleyneysaa inay ujeeddadeedu tahay?

Sidee baan u baran karnaa inaan fahamno dadka kale adoo akhrinaya, tagaya tiyaatarka, daawashada filimada iyo wax kale? Fadlan sii tusaalooyinkaaga gaarka ah ee aad ka heshay faham.

Sidee ayaa loola barbar dhigaa barashadaada si aad u baratid dimuqraadiyadda?

Akhri tusaalooyinka kala duwan ee ku saabsan sida NBV u xoojiso dimuqraadiyadda. Maxay arrimahani kula yihiin? Ma haysaa tusaaleyaal kale oo ku saabsan sida bulshadhisidda- ama hawlaha waxqabadka ee ururadu dadka siiyaan fursado ay kaga qayb qaataan dimuqraadiyadda?

5. U diyaargarow maalinta doorashada

Maalinta doorashada waa waqtigii lagu isticmaali lahaa xaqqaaga dimoqraadiga ah ee saameynaya iswiidhishka. Baarlamaanka, golayaasha gobollada iyo degmooyinka waxaa la qabtaa Axadda labaad ee Sebtembar afartii sannadoodba hal mar. Doorashada baarlamaanka Yurub waxay qabsoontaa shantii sannadoodba ha mar.

Waxaa jira afar doorasho guud:

- Baarlamaanka
- Maamulka gobolka ee caafimaadka
- Golaha magaalada
- Baarlamaanka Yurub

Cutubka "Khariidadda Dimuqraadiyadda" waxay qeexaysaa nooca su'aalaha lagu go'aamiyey heerarka kala duwan. Waxaa jira xeerar ku saabsan qofka codka bixin kara doorashooyinka kale.

Waxaad codeyn kartaa doorashooyinka degmooyinka iyo gobolada haddii aad tahay:

- Muwaadiniinta iswiidhishka ah iyo dhalashada Iswiidhishka ama
- Muwaadiniinta Midowga Yurub, ama muwaadiniinta Noorway ama Iceland, oo ka diiwaan gashan Iswiidhan ama
- Muwaadiniinta dal kale oo ka diiwaan gashan Iswiidhan saddex sano

Waa inaad gaartaa 18 sano wixii ka dambeeya taariikhda doorashada. Qofka codka ka dhiiban kara degmada ama gobolka ayaa sidoo kale loo dooran karaa hawlaha siyaasadeed.

Waad codeyn kartaa doorashooyinka baarlamaanka haddii aad tahay:

- Muwaadin iswiidhishka ah - iyo waligeedba - ayaa si cad uga diiwaangashan Sweden. Waa inaad sidoo kale gaartaa 18 sano wixii ka dambeeya taariikhda doorashada.

Waxaad codeyn kartaa doorashada baarlamaanka Yurub haddii aad tahay:

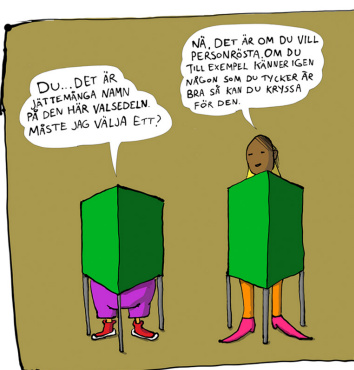
- Muwaadin iswiidhish ah, oo waligiis aheyd, qof ka diiwaangashan Iswiidhan ama
- Muwaadiniinta EU-da oo ka diiwaan gashan Iswiidhan 30 maalmood ka hor doorashada.

Waa inaad sidoo kale warqad ugu dirtaa guddiga maamulka gobolka ee aad rabto in aad ka codeysid dalka Iswiidan halkii aad ka ahaan lahayd muwaadin ahaan.

Waa inaad sidoo kale gaartaa 18 sano wixii ka dambeeya taariikhda doorashada.

Maalinta doorashada

Sida loo doorto

Doorashada ka hor, qof kasta oo xaq u leh inuu u codeeyo kaadhkooda codbixinta waa la oggol yahay. Waxay imaan doontaa boosteejo ku saabsan saddex toddobaad ka hor doorashada. Waxaa jira qolka aad ku codeyn doonto iyo doorashooyinka aad xaq u leedahay in aad codkaaga dhiibato.

Barta qolka ballaaran waxaad heli doontaa codeyn doorasho kasta oo aad xaq u leedahay inaad codkaaga dhiibato. Waxaa sidoo kale jira dhinacyo kala duwan oo aad ka bixi kartid. Waraaqaha cod-bixinta ayaa caleemo u dhigma doorashooyinka baarlamaanka ee buluuga ah ee doorashooyinka xildhibaannada gobolka iyo caddeyn doorashooyinka golaha magaalada.

Hoolka hoolka waxaa ku yaal sawirro. Tag shaashadda oo ku rid baqshad kasta baqshad kasta. Kuma lihin kartid warqad doorasho. Mar dambe baqshiinka. Waa inaad keligaa istaagtaa shaashadda. Qofna cid kale ma ogaanayo waxa aad codkaaga ka dhiibaneyso. Adigu waad codeyneysaa adigoon magacaaga aqoonsan.

Markaad dib u diiwaangeliso codbixiyeyaasha, u gudbi komishanka doorashooyinka, oo mas'uul ka ah codbixinta qolka ballaaran. Guddoomiyaha Doorashadu waa mid dhexdhexaad ah oo aan wakiil ka ahayn xisbi. Qofkaasi ma arki karo xisbigii aad u codeysay. Waa inaad awood u yeelatid inaad naftaada xaq u yeelatid ama aad caddeyso inaad adigu leedahay.

Kuwa jirran, naafo ama waayeel ah oo aan awood u heli karin qolkooda codbixinta ama qolka codbixinta ayaa cod bixin kara codsiyada. Waxaad sidoo kale cod bixin kartaa qandaraasyada haddii lagu ogolaado xarunta hooyada ama hoyga. Haddii aad ku dhex nooshahay xarun wareejin ah oo warqad ah, waraaqaha waraaqaha wadanka ayaa kuu noqon kara.

Qof kasta oo aan codka ku bixin karin ballankiisa maalinta doorashada, wuxuu hore u codeyn karaa qolka codbixinta. Cod bixinta hore waxay

bilaaban kartaa 18 maalmood kahor maalinta doorashada oo sii socota ilaa maalinta doorashada. Faahfaahin dheeraad ah ka akhriso bogga internetka <http://www.val.se/>

Maxaan u codeynayaa?

Dhamaan dhinacyadu waxay ku saleysan yihiin xukunka in fikradahooda ku saabsan sida bulshadu u shaqeyso ay yihiin kuwa ugu fiican. Hal hab oo lagu dhaadhiciyo dadka kale waa isticmaalka erayada. Taas macnaheedu waa farshaxanka hadalka. Dhinacyadu waxay kaloo isticmaalaan sawirro, sida posters, xayaysiinta iyo ganacsiyada. Adigoo isticmaalaya khiyaamo kala duwan, mid ayaa dhageysan kara, akhrin kara ama eegaya rikoodhada, welwelka, gundhigga, iyo laga yaabo inuu ugu dambeyn ku qanco. Markaad ka hesho macluumaadka xisbiyada siyaasadeed, waxaa muhiim ah in aad u maleyneyso in aad u adag tahay. Dhageyso rabaan oo ka doodaan siyaasadda. Samee waxa run ahaantii la dhaho oo isku day inaad garatid waxa ay xisbiyadu kala duwan yihiin marka ay isticmaalaan erayo, fikrado iyo sawirro kala duwan.

Dadka qaarkood, waa arrin gaar ah oo go'aaminaysa qaybta ay doortaan inay u codeeyaan. Waxay noqon kartaa jawiga, aragtida mukhaadaraadka, sinnaanta jinsiga ama dugsiga. Kadibna waxay dooran karaan xisbiga ay u maleynayaan inay xalka ugu fiican ku yeelan karaan arin gaar ah, xitaa haddii aysan run ahaantii isku raacin su'aalaha kale. Qaar kale waxay qabaan in ay muhiim tahay in la codeeyo xisbiyada ay u haystaan aragtida ugu wanaagsan ee bulshada guud ahaan. Kadibna waxay u codeeyaan xisbi kaas oo wadaagaya qiimaha siman ee meelo badan oo suurtagal ah.

Sidee baad u ogaan kartaa waxa dhinacyada kala duwan ay ka fekerayaan? Tusaale ahaan, waxaad ka heli kartaa shabakadaha internetka ee xisbiyada iyo isku day inaad hesho macluumaad dheeraad ah oo ku saabsan siyaasadahooda. Marka dhaqdhaqaaqa doorashadu uu si dhab ah u bilaabmayo, dhinacyadu waxay inta badan leeyihiin cariishado doorasho ah oo lagu magacaabo magaalada. Halkaas waxaad ka heli kartaa macluumaad ku saabsan waxa ay dhinacyadu booqashada xafiiska doorashada!

Xisbiyada baarlamaanka

Centerpartiet (på lättläst svenska)

<https://www.centerpartiet.se/ovrigt/lattlast.html>

Kristdemokraterna (på lättläst svenska)

<https://kristdemokraterna.se/var-politik/lattlast>

Liberalerna

<https://www.liberalerna.se/>

Miljöpartiet de gröna

<https://www.mp.se/>

Moderaterna

<https://moderaterna.se/lattlast/>

Socialdemokraterna (på lättläst svenska)

<https://www.socialdemokraterna.se/lattlast/>

Sverigedemokraterna

<https://sd.se/>

Vänsterpartiet (på lättläst svenska)

<http://www.vansterpartiet.se/latt-svenska>

Dood Su'aalaha

Xulo su'aalaha aad rabto inaad wadatashi wadaagto.

Maxaad u baahan tahay inaad ogaato si aad u sameyso doorashadii? Ma taqaanaa sida loo helo macluumaadkaas?

Ma jiraa su'aal gaar ah oo aad u malaynayso inay muhiim u tahay doorashadan sanadkan? Waa maxay sababta? Ma ogtahay waxa xisbiyada kala duwan ay ka fekerayaan su'aashaas?

Sidee xisbiyada kala duwan ay isku dayaan inay kuugu qanciyaan in siyaasadahoodu ay yihiin kuwa ugu fiican?

Waa maxay bulshadu ay rabto xisbiga? Sidee ayuu xisbigu u rabaa hadafkaas?

Waa maxay xisbiyada kala duwan? Akhri qoraallada bogagga dhinacyada qoraallada iyo wixii la mid ah. Ma jiraan ereyo ama fikrado ay xisbigu inta badan isticmaalaan? Ma jiraan wax su'aal ah oo ay u maleynayaan inay muhiim tahay? Talo: Cutubka "Takhalladda Bulshada mustaqbalka" wuxuu sharxayaa muuqaalka siyaasadeed ee maanta.

Miyay jiraan ereyo iyo qaababka qoraallada xisbiyada adag in la fahmo? Isku caawi midba midka kale, buugga tixraaca, internetka ama qof kasta oo aqoon leh.

Nidaamka siyaasadeed ee xisbiyada ka rabaan in ay ka shaqeeyaan degmada iyo goleha gobolka. Siyaasadeed ayaa dhinacyada ay doonayaan in ay raacaan heerka qaran ee baarlamaanka. Isku day inaad jawaabo raadsato adoo booqanaya boggaga internetka, kabadhadda qashinka ama siyaabaha kale ula xiriiraya siyaasiyiinta. Tusaale ahaan, adoo wacaya, diraya e-mail ama qoraaga qoraaga siyaasiyiinta.

Pluppning

Maxaad u maleyneysaa in kooxdu ay muhiim u tahay doorashada? Samee wax la yiraahdo "Pluppning" dibcaha. Soo qaado warqad balaaran ama mid yar oo yar (hal su'aal kasta). Qoro dhowr su'aalood oo laga yaabo inay muhiim u tahay doorashadan sanadkan. Kuwani waxay noqon karaan su'aalo aad u malaynayso inay muhiim u yihiin kooxda, ama sida aad u ogtahay in dadka kale ee bulshada ka wada hadlaya. Qof kastaa wuxuu helayaa isla tirada "Pluppar" dhibacyadda ayaa laga yaabaa in ay yihiin qoraallo yar yar ama tiro gaar ah oo dhibco / dhibcood leh pin ah calaamadeysan. Qof kastaa wuxuu u qoondeyn karaa xayeysiiskiisa doorashooyinka la heli karo. Waxaad xor u tahay inaad u qoondeyso xayawaanka ka mid ah soo jeedimaha aad rabto. Marka qof walba la qabto, waxaad arki doontaa sida santuuqa loo qaybiyey. Waa kuwee ama su'aalahee ayaa ugu badnaa? Kala hadal midba midka kale.

6. Dimuqraadiyadaha adduunka ayaa sii yaraanaya

Dad aad u tiro badan oo adduunka ku nool ayaa ku nool waddamo ay ku sii yaraanayso dimuqraadiyaddu. Waddamada dimuqraadiga ahi ee dunidu hadda waa kuwo laga tiro badan yahay. Tani waa sida uu qabo machadka cilmi-baarista ee V-Dem (Varieties of Democracy), kaas oo cabbiraya sida dalalka dimuqraadiga ah ay yihiin. V-Dem waxay cabbirtaa qaybo badan oo kala duwan oo dimuqraadiyad ah, taas oo muujinaysa sida dimuqraadiyaddu u adag tahay.

Ka dib markii uu dumay gidaarkii Berlin 1989, wadamadii hore ee Yurubta bari waxay bilaabeen inay noqdaan kuwo dimuqraadi ah. Taas macnaheedu waxa weeye, in dalalkaasi ka soo baxeen xukun nidaam xisbi keliya lahaa, oo lagu qasbanaa in xisbi keliya loo codeeyo. Suurtagalnimada keiliyi waxay ahayd in xisbi loo codeeyo, mana jirin xisbiyo badan oo la

kala doorto. Wadamadaas ayaa sidoo kale kor u qaaday xorriyada hadalka iyo saxaafadaba. Maanta, taa beddelkeeda, horumarku wuxuu u socdaa jiho kale, dimuqraadiyadda ayaa hoos u sii dhacaysa dalal badan.

Maxadka cilmibaadhista ee V-Dem oo loogu yeedho autokratisering oo ah hab ku jihaysan kelitelisnimo. Taas oo macnaheedu yahay in dalka horumarkiisu uu ku sii socdo meel ay awoodda oo dhami ku urursan tahay kooxda ama qofka talada dalka haya. Habkan waxaa loo yaqaan autokrati oo ah in xukunku meel keliya ka soo fulayo.

Cabbirka V-Dem (Kala Duwanaanshaha Dimuqraadiyadda), ee xorriyadda hadalka oo ay sii kordhayaan dalalka sida ba'an u xaddiday. Waddamo badan ayaa sidoo kale yareeyey fursadaha bulshada rayidka ah. Taas macnaheedu waxa weeye, tusaale ahaan, in dadka arrimahaas urur ahaan ugu dooda loo hanjabo, la garaaco. Waxaana sabab looga dhigaa iskudayga inay dooddooda cod ahaan kor u qaadeen.

Habraaca tilmaamaha cabbiraadeed ee V-Dem ayaa tilmaamaya inay ugu sii daran tahay xorriyadda hadalku. Tani waxay si gaar ah u taabanaysaa tusaale ahaan, xorriyadda saxaafadda iyo dhibaatooyinka suxufiyiinta loo geysto. Hasayeeshee, dhanka kale inay muwaadiniintu si xor ah uga doodi karaan siyaasadda meel fagaare ah.

– Xorriyadda hadalka ayaa inta badan ah waxa ugu horreeya ee la weeraro marka waddamadu ay ku sii socdaan habka autokratirrin oo ah nidaamka kelitalisnimo, ayuu yidhi Staffan I. Lindberg, oo ah borofisar ahna agaasimaha maxadka V-Dem.

Wuxuu qeexayaa in habka autokratisku (kelitalisnimadu) in ay dalal kala duwani qaabkaa isaga egyihiin. Staffan I. Lindberg waxa uu aaminsan yahay in faafreebka warbaahintu uu yahay hubka ugu badan ee loo adeegsado dimuqraadiyadda. Marka xoriyatul-qawlka la xaddido, talisku waxa uu bartilmaameedsadaa bulshada rayidka ah, sida ururada iyo kuwa muwaadiniintu ka hawlgalaan, waxaana

la xannibaa fursadaha bannaanbaxa iyo in la maqlo doodahooda. Sidan oo kale ayuu kelitalisku u abuurmaa in korjoogteeyo dadka dhaliilaha u soo jeediya kuwa talada haya. Waxa ay sidoo kale kontoroolaan dadka wax ka sheegi kara waxii dhacay. Nidaamku wuxuu sidoo kale faafiyaa warar been abuur ah, taas oo ah, warar aan run ahayn oo loogu talagalay in lagu waxyeelleeyo ama lagu saameeyn karo dadka. Badanaa waxay xoojisaa kala qaybsanaanta dadka - iyo kordhinta dareen shaki gelinta u dhexeeya kooxaha kala duwan ee bulshada, tusaale ahaan qabiil gaar ah oo muwaadiniin ah ayaa si goonni ah loo beegsadaa. Kuwa talada haya ayaa markaa ka faa'iidayaan kara siyaasaddooda. Tallaabada xigta ee kelitalisnimadu ku timaaddo waa in la weeraro hay'adaha qaranka, sida maxkamadaha oo kale.

Warbixinta Dimuqraadiyada V-Dem ee 2024 waxay muujinaysaa in polarization-ka siyaasadeed (kala duwanaanshaha dadku) ay sii kordhayaan rubuc ka mid ah wadamada aduunka.

Boqolkiiba 80 dalalka ay ka jirto kelitalisnimadu, intii dimuqraadiyad ahaan ka jirtay waxau ku danbaynaysaa in gebi ahaanba la tirtiro. Wadamada dimuqraadiga ah ee curdinka ah ayaa inta badan aad ugu nugul habka kelitalisnimada ku salaysan, halka wadamada mudada dheer dimuqraadiga ahaa ay aad ugu adkeysanayaan inay habkan sii horumariyaan. Laakin dimuqraadiyadu waxay sidoo kale dib u dhac ku iman karaa dalalkii dimuqraaddiga ahaa mudada dheer.

-Maraykanku hadda waxa uu u muuqdaa mid ku sii siqaya ka guurista dimuqraadiyadda ee muddoxileedka madaxweyne Trump. Sida aan qabo, cawaaqibkeeda danbe tani waxay noqon doontaa mid saamayn weyn dunida ku yeelata, ayuu yidhi Staffan I Lindberg.

Balse warbixinta 2024 ayaa sidoo kale muujineysa in heerka dimuqraadiyadda uu sare u kacay 19 waddan, kuwaas oo ka baxay habkii taladu ku koobnay qof ama koox

(autokratier). Waxaana loo aqoonsaday inay yihiin dalal dimuqraadi ah. Warbixintu waxa kale oo ay muujinaysaa in hoos u dhaca nidaamka dimuqraadiga ah la joojin karo lagana soo kaban karo. Waxa tusaale inoogu filan dalalka Brazil iyo Poland.

Xaalada dumarka oo sii xumaanaysa kadib markii Dalibaan ay xukunka la wareegeen

Afgaanistaan waxay tusaale u tahay dal si degdeg ah isu beddelay inuu noqdo maamul kelitalisnimo. Sannadkii 2021, Dalibaan waxay dib ula wareegtay awoodda dalka waxayna dib u soo celiyeen sharciyo adag oo ku salaysan diinta. Waxyaalaha degdega isu beddelay waxa ka mid ah in hablaha fasalka lixaad iyo wixii ka sarreeya aan loo ogolayn inay waxbarashada sii wataan. Xuquuqda dumarka si degdeg ah ayuu xumaaday intii xukunka Dalibaan ay la wareegeen. Dumarka looma ogola inay xirfadaha kala duwan ka shaqeeyaan, waxaana si xad dhaaf ah loo xaddiday xoriyadooda dhaqdhaqaaqa. Tan iyo markii Daalibaan ay xukunka la wareegtay, ciqaabta dilka ayaa noqotay mid caadi ah.

Xog dheeraad ah oo ku saabsan Afgaanistaan ku akhriso afiswidhish fudud <https://8sidor.se/varlden/2024/08/talibanerna-firar-i-afghanistan/>

Varieties of Democracy, V-Dem

Cutubkan waxa uu ku saleysan yahay xaqiiqooyinka ka yimid machadka cilmi-baarista caalamiga ah ee Varieties of Democracy, oo loo soo gaabiyo V-Dem. V-Dem waa xog ururinta ugu weyn adduunka ee lagu cabbiro dimuqraadiyadda iyo iskaashi cilmi-baaris oo ay ka qayb qaataan in ka badan 3,000 cilmi-baarayaal iyo khubaro kale oo ka kala yimid 180 wadan. V-Dem waxay soo saartay hab cusub oo lagu cabbiro dimuqraadiyadda si

madax bannaan oo sax ah intii suurtagal ah. Iyagoo kaashanaya 450 tilmaamood, waxay xisaabiyaan heerka dimuqraadiyadda ee waddan. Maadaama dimuqraadiyaddu tahay mid adag oo ka badan doorashooyin xor ah oo keliya, V-Dem sidoo kale waxay cabbirtay xaaladda waddanka marka loo eego xuquuqda, ka qaybgalka, iyo sinnaanta.

Machadka V-Dem waxaa maamula waaxda cilmiga siyaasadda ee Jaamacadda Göteborg.

<https://www.v-dem.net/>

Dimuqraadiyadda doorashada iyo tan xorta ah

Fikradda dimuqraadiyadda waxaa la sameeyay xilligii Giriigga hore. Tan iyo markaas, macnaha dimuqraadiyadda ayaa si weyn u soo kordhay, qaybaha kala duwan ee dunidana waxa laga yaabaa inaanu lahayn faham isku mid ah oo ku saabsan waxa ay dimuqraadiyad dhab ahaantii tahay. Marka Machadka V-Dem uu eegayo sida uu dalku u yahay dimuqraadi, waxay cabbiraan 450 arrimood oo kala duwan.

Shuruudaha ugu hooseeya ee dal lagu tixgeliyo inuu dimuqraadi yahay waa inuu yeesho doorashooyin xor iyo cadaalad ah iyo codbixin siman. Sidoo kale waa inay jirtaa xorriyadda aasaasiga ah ee hadalka iyo uruurinta. Tan waxaa Machadka V-Dem u qeexay dimuqraadiyad doorasho. Laakiin dimuqraadiyadu waa wax ka badan tan. Dimuqraadiyadu waxay u baahan tahay ka qeybgal, saamayn, iyo ka qaybqaadasho, xitaa marka uusan doorasho jirin. Dimuqraadiyadu waxay ku saabsan tahay ixtiraamka sinnaanta dhammaan dadka, xorriyadda shaqsiga iyo fursadda uu ku saameyn karo, ku muujin karo fikradiisa, iyo ka qaybqaadasho.

Markii Machadka V-Dem uu qiimeynayo sida uu dalku u yahay dimuqraadi, waxay sidoo kale isticmaalaan erayga dimuqraadiyad xorta ah. Tani waxay dhacdaa marka dalku leeyahay nidaam garsoor madax-bannaan oo shaqeynaya, hay'ado, iyo dastuurro damaanad qaadaya xorriyadaha iyo xuquuqda

muwaadiniinta noocyo kala duwan. Tan waxaa ka mid ah bulsho rayid madax-bannaan, taas oo ka kooban ururo, ururo diimeed, iyo meelaha kale ee dadku isku abaabulaan. Warbaahinta madax-bannaan waa qayb kale oo muhiim ah oo ka mid ah bulsho dimuqraadi ah. Awoodda dalka waa mid la qaybsaday, taasoo micnaheedu yahay in dowladda aysan maamuli karin, tusaale ahaan, maxkamadaha ama waxa warbaahintu qori karto iyo waxa laga sheegi karo. Waa in la jiraan damaanado lagu hubinayo in qof walba si siman loogu dhaqmo sharciga hortiisa. Xitaa kooxaha la tirada yaryahay ee bulshada waxay leeyihiin xuquuq. Iswiidhan, dalalka kale ee Waqooyiga Yurub iyo Jarmalka waa tusaale dimuqraadiyadaha xorta ah.

Kalitalisnimo

Kalitalisnimo waxay ka dhigan tahay talis keli ah, halka awoodda oo dhan ay ku jirto kooxda ama shakhsiga talinaya dalka. Sida lagu sheegay Machadka V-Dem, kalitalisnimada waxaa lagu kala saari karaa labo kooxood:

Kalitalisnimo doorasho

Dal sidan oo kale waxaa lagu qabtaa doorashooyin badan, laakiin doorashooyinku mararka qaar waa kuwo aan cadaalad ahayn oo muran dhaliya. Dimuqraadiyadda doorashooyinka xaddidan, xorriyadda saxaafadda iyo xorriyadda hadalka ayaa badanaa la xadidaa. Dadku ma leeyihiin xorriyad ay ku galaan ururrada oo ay ku muujiyaan ra'yigooda. Tusaalooyin ka mid ah dimuqraadiyadaha doorashooyinka xaddidan waxaa ka mid ah Belarus, Turkiga, iyo Hungary.

Xukun keli talis ah oo xiran

Dawladda keli-taliska ah, kaligii taliye ama madax-yaqaanka (autokrāt) ayaa leh awood dhammaystiran. Halkaas xuquuqda iyo xorriyadda muwaadiniinta si aad ah ayaa loo xadiday. Tusaalooyinka keli-talisnimada waa Waqooyiga Kuuriya, Sacuudi Carabiya iyo Afganistan.

Xorriyadda Ururrada

Xorriyada ururrada, oo sidoo kale loo yaqaan xorriyada uruurinta, waxay ka dhigan tahay xaq lagu midoobi karo dadka kale laguna sameyn karo ururo. Sidoo kale waxay ka dhigan tahay xorriyaad aan lagu qasbin in lagu biiro urur kasta.

Xorriyada ururrada waa xaq aasaasi ah oo ku jira dastuurka Sweden. Sidoo kale waa xorriyo ku xusan Heshiiska QM ee xuquuqda madaniga iyo siyaasadeed ee dadka.

Sida xubnaha urur, hay'ad, xisbi ama diimeed, waxaan xaq u leenahay in aan qabanqaabino kulammo si aan u cabirno aragtideena isla markaana aan dadka kale ugu sheekeyno fikirradeena iyo aragtideena. Kuwani waa xorriyado aasaasi ah oo naga mid ah muwaadiniinta dimoqraadiga ah.

Dimoqraadiyad vs Kaligii-talis

Machadka cilmi-baarista V-Dem wuxuu muujinayaa in la cabbiri karo in bulshooyinka dimoqraadiyadda leh ay leeyihiin faa'iidooyin la cabbiri karo marka loo eego dowladaha kali-taliska ah. Waa kuwan dhowr tusaale:

- Dawladdaha dimoqraadiga ah waxay leeyihiin koboc dhaqaale oo deggan oo la saadaalin karo.
- Dimoqraadiyaddu waxay keentaa in dad badan ay helaan waxbarasho sare. Dalalka uu dimoqraadiyadu xoojiso, dowladda ayaa lacag badan ku bixisa waxbarashada.
- Dadka ku nool dalalka dimoqraadiyadda waxay helaan daryeel caafimaad oo wanaagsan. Cilmi-baaris ayaa muujineysa in marka dal uu u guuro dimoqraadiyad,

muddada cimriga celceliska ahi ay kordho boqolkiiba saddex toban sano gudaheed.

- Dimoqraadiyaddu waa muhiim si dadku ugu noolaadaan bulshooyin nabad iyo cadaalad leh. Dimoqraadiyaddu waxay ka fiican tahay in aanay dowladuhu dagaal la gelin midba midka kale. Dalalka dimoqraadiga ah sidoo kale waxaa ka yar dagaallo sokeeye iyo qalalaaso kale marka loo eego xukunyada kali-taliska.
- Dalalka dimoqraadiyaduhu waxay leeyihiin tallaabooyin badan oo lagula dagaallamo isbeddelka cimilada. Dimoqraadiyadaha horumarsan waxay leeyihiin u-hogaansanaan siyaasadeed oo ku dhawaad 20 boqolkiiba ka badan si ay ula dagaallamaan isbeddelka cimilada, marka loo eego xukunyada kali-taliska ah ee xiran.
- Dimoqraadiyaddu waxay keentaa heer ka sarreeya ka qaybgalka iyo matalaadda haweenka. Dimoqraadiyaddu sidoo kale waxay xoojisaa xuquuqda haweenka. Dalalka dimoqraadiga ah waxay si wanaagsan ugu shaqeeyaan nidaamyada ilaalinta bulshada. Ilo: Warbixinta Dimoqraadiyadda 2022: Ma beddeleysaa Awoodda Kaligii-taliska?, Machadka V-Dem, https://www.v-dem.net/democracy_reports.html

Dood Su'aalaha

Xulo su'aalaha aad rabto inaad wadatashi wadaagto.

Akhri sharraxaadaha dimuqraadiyadaha iyo kalitalisyada. Is caawi si aad u fahamtaan fikradaha kala duwan. Maxay yihiin fikraddihinna ku saabsan waxa dimuqraadiyad iyo kalitalisnimo micnaheedu yahay?

Dalka badan oo adduunka ka mid ah, dimuqraadiyadda ayaa sii dhacaysa. Maxay yihiin fikraddihinna arrintan ku saabsan?

Ma jiraan calaamado muujinaya hoos u dhac ku yimaada dimuqraadiyadda sidoo kale Sweden? Ma arki kartaa tusaalooyin ah xoogag, tusaale ahaan, doonaya inay xadidaan xorriyadda saxaafadda, ama ka soo horjeeda kala duwanaanshaha?

Maahmaah ayaa oranaysa "Qofka ugu horreeya ee uu dagaalku qiyaameeyo waa runta". Maxaa ka dhalanaya in muwaadiniinta dalka aysan ka war heli karin wararka waxa dhacaya, tusaale ahaan dagaal? Maxaa cawaaqib ah oo arrintani ku leedahay dimuqraadiyadda marka xukuumaddu go'aan ka gaartay sida arrimo kala duwan loo sharraxo?

Booqo bogga leh tasmada xorriyadda saxaafadda ee Reportrar Utan Gränser. Fadlan fiiri sida ay u muuqato dalal kala duwan. Maxay yihiin fikraddihinna ku saabsan xorriyadda saxaafadda adduunka? Maxayse tahay sababta saxafiyiintu ugu nugul yihiin dalal badan?

Ma qof kasta ma furi karaa wax kasta oo uu doono? Maxay xadidnaanta maanta ee xorriyadda hadalka ee Sweden tahay? Maxay noqon kartaa cawaaqibka haddii xorriyadda hadalka si dheeraad ah loo xaddido? Wax badan ka akhri shuruuca aasaasiga ah ee Sweden, oo ay ku jirto sharciga aasaasiga ah ee xorriyadda hadalka halkan: <https://www.riksdagen.se/sv/sa-fungerar-riksdagen/demokrati/sveriges-grundlagar-och-riksdagsordningen/>

Sidee qofka ka hawlgala urur ku yaal Sweden uga qayb qaadan karaa xoojinta dimuqraadiyadda? Sweden? Sidee ayaa loo taageeri karaa kuwa u dagaallamaya dimuqraadiyadda dalalka kale?

Akhriso talooyin dheeraad ah oo ku

Hoos u dhac dimuqraadiyadeed ayaa astaamiya sannadka doorashada. Maqaal ka socda forskning.se

<https://www.krisinformation.se/2024/03/07/demokratisk-tillbakagang-praglar-globalt-supervalor/>

Asalka weerarka Ruushka ee Ukraine. Bogga SO-rummet waxaa ku jira maqaalada iyo filimaan badan oo bixiya aqoon ku saabsan bulshadda.

<https://www.so-rummet.se/content/bakgrunden-till-rysslands-invasion-av-ukraina>

Mustaqbal aan hubin ee warbaahinta ka carartay Ruushka

<https://www.reportrarutangranser.se/osaker-framtid-for-ryska-medier-i-exil/>

Wax dheeraad ah oo ku saabsan xorriyadda saxaafadda, Reportrar Utan Gränser Pressfrihetsindex

<https://www.reportrarutangranser.se/pressfrihetsindex/>

Sida xorriyadda hadalka u shaqeeyso

<https://www.youtube.com/watch?v=2nkLqq9einE>

7. U diyaari bulshada mustaqbalka

Xagga midigta iyo bidixda

Siyaasadda iswiidhishka, dhinacyada ayaa si caadi ah loo meeleeeyay iyadoo la yiraahdo qiyaasta saxda ah ee bidixda. Marka loo eego miisaanka, tusaale ahaan, Dhexdhexaadiyayaashu waxay ku yaallaan dhinaca midig iyo bidix. Xisbiga Libaraalka iyo Xarunta waxaa badanaa lagu dhejiyaa bartamaha. Qiyaasta saxda ah ee bidix waxay inta badan ku saleysan tahay sida dhinacyada kala duwan ay u eegayaan arrimaha dhaqaalaha. In badan oo ka mid ah xuquuqda miisaankani, badanaa waxay u doodaan canshuurta hoose, fursado badan oo gaar ah, sida, daryeelka caafimaadka. Mid ka mid ah wuxuu doonayaa in uu suuqa ka sii fiicnaado naftiisa. Dhinacyada xisbiyada bidixda ee miisaanka, mid ayaa u doodaya canshuur badan, tusaale ahaan, si loola simo khilaafaadka dhaqaalaha ee bulshada iyo in la ogaado in dawladu qaadato door firfircoon.

Sannadihii ugu danbeeyay, dad badan ayaa u maleynaya in qaabkan dhaqameed ee midig bidix uusan ku haboonayn markaad rabto inaad sharaxdo waxa ay dhinacyadu u taagan yihiin. Dad badan ayaa sheegaya in xisbigii aad u codeeyneysid uu ka badan yahay qaabka nolosha iyo aqoonsiga marka loo eego siyaasadda dhaqaalaha. Tusaale

ahaan, ku noolaanshaha beer yar yar ee baadiyaha, abuurista khudradda cagaaran iyo in caruurtoodu ku qaataan dugsi yar oo tuulada deriska ah, waxay u badan tahay inay la socdaan kuwa kale ee sidan ku nool. Qofkaasi wuxuu dooran karaa inuu u codeeyo xisbi kaas oo kor u qaadaya su'aalaha uu ogaan karo.

Mid ka mid ah habka loo sharaxayo kala duwanaanta u dhaxaysa xisbiyada siyaasadeed iyo qiimayaasheeda waxaa lagu magacaabaa GAL-TAN. GAL wuxuu u taagan yahay Cagaaran, Kala duwan iyo Laanqeyr. TAN waxay u taagan tahay dhaqanka, Maamulka iyo Qaranka. Qaar ka mid ah xisbiyada siyaasadeed way fududdahay in la dhigo mid kasta oo u dhigma sida GAL-TAN. Tusaale ahaan, xisbiga bay'ada waxaa lagu dhejin karaa GAL marka xisbiga Dimoqraadiyadu noqdaan TAN. Si kastaba ha ahaatee, labada xisbi ee ugu waawayn ee Sooshiyaal Dimoqraadiyeyaashu iyo Moderatadu waxay leeyihiin dhibaatooyin badan oo ku habboon miisaankani. Codbixiyayaashooda ayaa sidoo kale laga helaa inta lagu jiro miisaanka.

Xisbiga ayaannu dooran karnaa inuu u codeeyo waxa loola jeedaa waxa qiimaha aanu hayno iyo sidoo kale waxa aynu naga helno. Waxaa saameyn ku leh haddii aynu isku hallayno ama aan isku kalsoonahay. Tani waxay saameyneysaa xiitaa haddii aan ku kalsooneyn in nidaamka dimoqraadigu uu xallili karo caqabadaha jira.

Aragtida adduunka

Maxuu bulshada ka rabaa mustaqbalka? Sidee riyooyinkayagu u eegaan waddankeena iyo adduunka?

AGENDA 2030

Qaramada Midoobay, waxay ku sharaxday aragtideeda wax la yiraahdo Agenda 2030, oo la ansixiyay bishii Sebtembar 2015. Waxay ka kooban tahay tiro ka mid ah himilooyin caalami ah oo loogu talagalay 2030. Kuwani waa ujeedooyinka xad dhaafka ah:

- Waxaan dooneynaa in aan tirtirno dhamaan noocyada iyo cabbirrada saboolnimada iyo gaajada.
- Waxaan ka ilaalin doonaa meeraha in la burburiyo.
- Waxaan rabnaa inaan abuurno bulsho nabad ah oo caddaalad ah oo aan ka cabsanayn cabsi iyo rabshad

Hadafku wuxuu u yahay waddamada aduunka in ay ciribtiraan saboolnimada iyo gaajada, waxay ogaadaan xuquuqda bini'aadamka oo dhan, sinnaanta iyo ilaalinta meeraha.

Sabab muhiim u ah Agenda 2030 waa ixtiraamka qiimaha dadka oo dhan. Qof kastaa wuxuu xaq u leeyahay inuu helo wax ka sii fiican waxaan u baahanahay caawinaad aan ku helno. Iswiidhan waa mid ka mid ah dalalka ka dambeeya Agenda 2030.

Waxaan noqoneeynaa dulqaad

Qaybo badan oo adduunka ah, hadda, ma aha fikradaha qiimaha u dhigma qof kastaa waa awoodda siyaasadeed, laakiin fikradaha gebi ahaanba kala duwan. Xisbiyada loo yaqaan 'populist parties' ayaa loo bedelay welwelka iyo dareenada kooxaha kooxaha qaarkood. Xoogagga garabka midig, kala duwanaanshaha waxaa loo arkaa inay yihiin wax khatar ah. Waxaa jira kalsooni la'aan in dimoqraadiyadu ay xallili karto dhibaatooyinka ka jira bulshada. Qaar ka mid ah, waxay u maleynayaan in hogaamiye madax-bannaan, qof keligiiis go'aaminaya waxa la qaban doono, wuxuu noqon lahaa mid ka fiican.

Marka aad eegto wargeysyada jaraa'id ama akhrinta qaar ka mid ah mawduucyada wada xaajoodka ee warbaahinta bulshada waxay fududeyn kartaa dareenkooda ku saabsan horumarinta bulshada. Laakiin xaqiiqadu waxay tahay in dunidu ay ka soo raynayso siyaabo badan - dadku way ka roonaadaan oo sii dheeraadaan. Tirada dadka ku nool faqriga ba'an ayaa yaraynaya wakhti kasta. Isbedellada caalamiga ah ee muddada fog waxay sidoo kale muujinayaan in dulqaadku uu kordho jiil kasta. Dad badan oo adduunka ah ayaa u maleynaya inay muhiim tahay in qof kastaa leeyahay fursado isku mid ah. Dad badan iyo dad badan ayaa u arkaan inay khalad tahay in dadka lagu takooro jinsigooda ama midabka maqaarka. Waxaa jira horumar caalami ah oo ay dad badani aqbalaan midabtakoorka.

Waa maxay fikradaha waa in ay xukumaan?

Daraasad iswiidhish ah oo laga helay dayrta 2017 ayaa muujinaysa in dad badani diyaar u yihiin inay naftooda u dhaqaajiyaan dimoqraadiyadda. Inta badan dadka dhalinyarada ah ee la waydiisay waxay ka fakari

karaan naftooda waqtigooda firaaqada si ay u xoojiyaan dimuqraadiyada Sweden.

Waxaan si joogta ah ugala xoojinney buuggan sida ay muhiim ugu tahay codka qof kasta. Isticmaalka xuquuqda codbixinta doorashooyinka dadwaynaha waxaa loola jeedaa gacan ka geysashada iyo saameynta fikradaha kaas oo dejin doona siyaasadda mustaqbalka. Miyaa bulshadu mustaqbalka ku saleysnaan doontaa is aaminaad la'aanta midba midka kale? Miyay tahay inaan ka baxno xuquuqdeena dimuqraadiyadeed, halkii ay iskaga bixin lahaayeen go'aanada hoggaamiye adag? Mise bulshadu mustaqbalka ma dhisi doontaa kalsooni iyo rabitaan ah in ay ka sii fiicnaadaan dhammaanba, meeraha aan sidoo kale daryeelno jiilalka mustaqbalka?

Dood Su'aalaha

Xulo su'aalaha aad rabto inaad wadatashi wadaagto.

Dib u eega hadafyada caalamiga ah ee Agenda 2030. Maxaad ka fekereysaa iyaga?
<https://www.globalamalen.se/>

Maxay yihiin bulshada dhexdeeda miyaad u maleyneysaa in ay u baahan yihiin in ay isbeddelaan si ay u gaaraan ujeedooyinka Agenda 2030? Sidee sheekooyinkaagu u ekaanayaan?

Miyaad u malaynaysaa in xisbiyada siyaasadeed ee xisbiyada siyaasadeed ay ku jiraan jihada isku mid ah aragtida ujeedooyinka caalamiga ah?

Miyaad diyaarsan tahay inaad naftaada u shaqeyso si aad u xoojiso dimuqraadiyadda?

Maxaad ka qabtaa sharraxaadda GAL-TAN?

Maxaad u maleyneysaa inay cawaaqib ku tahay codbixin dheeraad ah oo ku saabsan dhinacyada u taagan qiimayaasha "TAN"? Haddii ay u codeeyaan dhinacyada oo metelaya qiimaha "GAL"?

Bal qiyaas in aad ka mid tahay kooxdu waa tifaftirayaasha joornaal, toban sano oo mustaqbalka ah. Waa maxay sheekooyinka majaladda joornaalka mustaqbalka? Waa maxay dhacdooyinka waaweyn? Ma jiraa xisbiyo isla markaa, maadaama ay hadda tahay? Su'aalahee ayaa muhiim ah?

Talooyin dheeraad ah oo

Ku saabsan Agenda 2030

<http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>

Daraasado ku saabsan kalsooni, SOM-institutet

<https://www.gu.se/som-institutet/resultat-och-publikationer/bocker/regntunga-skyar>

Warbixin ku saabsan aragtida xisbigga Sverigedemokraterna

<http://arenaide.se/rapporter/den-farliga-mangfalden-om-sverigedemokraternas-varldsbild/>

Qodobka dulqaadashada

<http://fof.se/tidning/2016/1/artikel/toleransen-okar>

Qodobka ku saabsan horumarinta qiimaha bilaashka ah ee adduunka ah

<http://fof.se/tidning/2016/11/artikel/alla-gar-mot-mer-frihet>

Qodobka ku saabsan kor u kacaawinimada ee bulshada iyo sababaha iyo cawaaqibta

<http://fof.se/tidning/2016/9/artikel/den-nya-pessimismen>

8. Gabagabaynta iyo dib u eegista

Soo koob wixii aad qabatay iyo su'aalaha aad ka hadashay. In aad si xor ah u sharaxdo si shakhsiyan ah oo ka tarjumaya waxa aad aragtay oo aad ka fikirtay iyo sida kooxda oo dhan loo falceliyay.

Ka dibna qof kasta oo kooxda ka mid ah ha ka fikiro su'aalaha:

- **Waa maxay fikradaha cusub ee aad heshay?**
- **Waa maxay waxa ugu muhiimsan ee adiga kugu saabsan?**
- **Maxaad ka heli doontaa halkan?**

Soco oo u sheeg jawaab kasta oo aan si kala go 'lahayn.

Marka uu wareegga goobtu ka dhammaato, waxaa fiican in qof kasta oo fikradaha ku wareegsan goobada wareegga. Waxaad xor u tahay inaad qorto qiimeyn qoraal ah oo qof kastaa uu ka jawaabo su'aalaha wuxuuna u gaynayaa xafiiska NBV.

- **Maxay ku fiicantahay?**
- **Maxaa ka fiicnaa?**
- **Sidee ayaad u sii wadi kartaa?**